

Evaluations **Analysis** Studies
Catalogues

C

I

M

O

5/2001

My Finland
Selvitys ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden
kokemuksista suomalaisissa korkeakouluihissa

Irma Garam

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO
CIMO Publications 5/2001
ISBN 952-5252-59-0
ISSN 1239-145X
Multiprint, Helsinki 11/2001, 1 000

	TIIVISTELMÄ	4
	1 JOHDANTO	6
	2 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	8
	3 KEITÄ VASTAAJAT OVAT?	9
	4 OPISKELU SUOMALAISESSA KORKEAKOULUSSA	12
	4.1 Vaihto-opiskelijat suosivat luentoja	12
	4.2 Opiskelua tukeviin palveluihin ollaan tyytyväisempiä kuin itse opetukseen	13
	4.3 Vaihto-opiskelijoille tarjottuja palveluja ja tapahtumia käytetään hyväksi	15
	4.4 Opiskelu Suomessa on rentoa ja itsenäistä kirjojen lukemista	16
	4.5 Vaihtoaika Suomessa tuo opintoviikkoja mutta ei varmuutta niiden hyväksilukemisesta kotiyliopistossa	17
	4.6 Etukäteen saadut tiedot opinnoista Suomessa eivät pidä paikkansa	20
	5 KIELI JA KIELIONGELMAT	22
	5.1 Suomessa yritetään opiskella myös suomen kielellä	22
	5.2 Vaihtoaika parantaa kielitaitoa	23
	5.3 Bussissa ei pärjää englannin kielellä	23
	6 ELÄMINEN SUOMESSA	25
	6.1 Suomalainen opiskelijakulttuuri jää vieraaksi	25
	6.2 Opiskelija-asuntoihin ollaan tyytyväisiä	26
	6.3 Suomessa menee paljon rahaa ruokaan	26
	7 KOKEMUKSET SUOMESTA	28
	7.1 Vaihtoaikaan Suomessa ollaan tyytyväisiä	28
	7.2 Suurin osa vaihto-opiskelijoista voisi harkita Suomessa työskentelyä	29
	7.3 Opiskelulla ulkomailla on enemmän henkilökohtaista kuin akateemista merkitystä	29
	7.4 Odotukset liittyvät pääasiassa opintoihin	31
	7.5 Suomesta saatiin se, mitä haettiin	33
	7.6 Vaihtoaikana tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin mutta ei suomalaisiin ihmisiin	34
	7.7 Suomi on hyvin organisoitu, luonnonläheinen maa	36
	7.8 Vaihtojasta kannattaa ottaa kaikki irti	37
	8 LOPUKSI	39
	SUMMARY	42
	KIRJALLISUUS	47
	LIITTEET	48

Tiivistelmä

My Finland -selvityksen tavoitteena oli tutkia ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia suomalaisessa korkeakoulussa opiskelusta. Itse opiskeluun ja Suomessa elämiseen liittyvien kysymysten lisäksi painotettiin sitä, miten opiskelijat kokevat hyötyneensä vaihdosta, ovatko odotukset toteutuneet ja millaisin Suomi-käsityksin varustettuina he lähtevät takaisin kotimaahansa. Selvitys on jatkoa keväällä 2001 ilmestyneelle *Why Finland?* -raportille (Hietaluoma 2001), jossa keskityttiin vaihto-opiskelijoiden Suomeen tulon taustalla oleviin tekijöihin. *My Finland* -jatkoselvitys toteutettiin lomakekyselynä. Lomake lähetettiin niille *Why Finland?* -selvitykseen osallistuneille vaihto-opiskelijoille, jotka tavoitettiin Suomesta kevätlukukauden 2001 lopulla. Kyselyyn vastasi 72 opiskelijaa. Kotimaan, vaihtojärjestelyn ja sukupuolen suhteen vastaajat edustavat hyvin Suomeen tulevia vaihto-opiskelijoita. Sen sijaan yliopisto-opiskelijat ovat yliedustettuja suhteessa ammattikorkeakouluopiskelijoihin.

Why Finland? -selvityksen mukaan Suomeen tulevilla vaihto-opiskelijoilla on myönteinen kuva täkäläisestä korkeakouluopiskelusta. Oppilaitosten tiloja pidetään korkeatasoisina, kurssivalikoimaa laajana, ilmapiiriä itsenäisenä ja avoimena sekä palveluja hyvinä (Hietaluoma 2001). Laajaa kurssivalikoimaa lukuun ottamatta nämä positiiviset käsitykset säilyvät yli vaihtoajan. Vaihtojakson päättyessä ulkomaiset opiskelijat näkevät suomalaisen korkeakoulutuksen itsenäistä opiskelua ja kirjojen lukua painottavana. Opettajien ja opiskelijoiden väliset suhteet koetaan välittömiksi ja mutkattomiksi. Opiskelua tukeviin palveluihin kuten tietokoneisiin ym. teknisiin laitteisiin, kirjastoihin, opinto-ohjaukseen ja opiskelija-asuntoloihin vaihto-opiskelijat ovat hyvin tyytyväisiä. Hieman enemmän puutteita havaittiin itse opetuksessa, sen laadussa ja englanninkielisten kurssien tarjonnassa – joskin myös niille annettiin kohtalaisen hyvä yleisarvosana.

Opiskelijat ovat vaihtojaksonsa lopussa tyytyväisiä aikaansa Suomessa. Yleisilmeeltään positiivinen vaihtokokemus heijastuu myös siihen, että vaihto-opiskelijat kokevat olevansa aikaisempaa valmiimpia harkitsemaan mahdollista työuraa Suomessa. Suomalaisia pidetään pääsääntöisesti ystävällisinä ja avuliaina ihmisinä, joskin myös hieman vaikeasti lähestyttävänä. Suomi puolestaan näyttäytyy luonnonläheisenä, rauhallisena ja hyvin organisoituna maana, jossa on helppo toimia ja hyvät mahdollisuudet kouluttautua.

Eniten vaihto-opiskelijat kokevat hyötyneensä ajasta Suomessa vieraaseen maahan tutustumisen ja henkilökohtaisen kasvun kannalta. Myös ura- ja akateemisen kehityksen kannalta vaihtoajalla koetaan olleen positiivista vaikutusta, joskin näiltä osin hyöty arvioidaan hieman vähäisemmäksi. Vaihtoaika Suomessa täytti opiskelijoiden sille asettamat

odotukset. Erityisesti henkilökohtaiseen kasvuun ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumiseen liittyvät odotukset toteutuivat lähes kaikilla. Opiskelu oli suurimmalla osalla sujunut odotusten mukaisesti, vaikka opintoja koskevan etukäteistiedon paikkansapitävyys arvioitiin huonoksi. Sen sijaan moni vaihto-opiskelija pettyi siihen, ettei ollut kyennyt luomaan kontakteja paikallisiin opiskelijoihin haluamassaan määrin.

Avainsanat: kansainvälinen opiskelijavaihto, opiskelu Suomessa, suomalaiset korkeakoulut.

1 Johdanto

Kansainvälinen opiskelijavaihto on 1990-luvun aikana kasvanut vakiintuneeksi osaksi suomalaisten yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimintaa. Yksi merkittävä syy vaihdon määrälliseen kasvuun ja vakiintumiseen löytyy Suomessa jo kymmenen vuotta toimineesta Euroopan unionin Erasmus-koulutusohjelmasta, jonka myötä kolmesta kuukaudesta yhteen lukuvuoteen kestävä vaihto-opiskelu on tullut kaikkien korkeakouluopiskelijoiden ulottuville ja ”massoittunut”. Tänä päivänä Sokrates-ohjelman alaohjelmana toimiva Erasmus on ylivoimaisesti suurin yksittäinen vaihtojärjestely: noin puolet korkeakoulujen opiskelijavaihdoista kanavoituu sen kautta.

Määrien kasvaessa on huomiota kiinnitettävä yhä enemmän opiskelijavaihdon laatuun. Mitä opiskelijavaihdon laatu voi olla? Useat selvitykset tietävät kertoa, että vaihto-opiskelijat ovat yleisesti ottaen erittäin tyytyväisiä opiskeluunsa ulkomailla ja pitävät sitä merkittävänä kokemuksena. Mutta minkälaisia hyötyjä opiskelijat itse asiassa vaihtoajastaan saavat, minkälaisia kustannuksia siitä koituu ja miten ulkomailla opiskelu lopulta vaikuttaa opiskelijaan?

Jotta opiskelijavaihdosta ei kehittyisi pelkkä nuoria ulkomaille lähettävä ja heitä sieltä vastaanottava automaatti, tulisi vaihtoa järjestävien ja rahoittavien tahojen kyetä ainakin jossain määrin vastaamaan kysymyksiin siitä, mitä opiskelijavaihdolla viime kädessä tavoitellaan niin opiskelijan kuin oppilaitoksenkin kannalta, millä kustannuksilla näihin tavoitteisiin ollaan valmiita pyrkimään sekä mitä velvollisuuksia eri toimijoilla on opiskelijavaihdon järjestämisessä. (Vrt. Hudzik & Schechter 1998.)

Tässä selvityksessä pohditaan, mikä on Suomessa opiskelun arvo vaihto-opiskelijalle. Samalla raportissa pyritään virittämään yleisempää keskustelua vaihto-opiskelun laadusta ja vaikutuksista. Selvityksessä tarkastellaan Suomeen lukuvuoden mittaiseen vaihtoon tulleiden opiskelijoiden kokemuksia vaihtoajastaan. Vastauksia haetaan seuraaviin kysymyksiin: millaisia hyötyjä ulkomaiset vaihto-opiskelijat kokevat Suomesta saaneensa, mitä ongelmia he kohtaavat ja miten heidän odotuksensa täyttyvät.

Käsillä oleva selvitys on jatkoa CIMOssa kesällä 2000 käynnistyneelle *Why Finland?* -tutkimushankkeelle, johon osallistui 561 suomalaisiin korkeakouluihin syksyllä 2000 saapunutta vaihto-opiskelijaa. *Why Finland?* -selvitys painottui ensisijaisesti siihen, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet opiskelijan päätökseen lähteä vaihtoon ja tulla Suomeen sekä minkälaisia odotuksia vaihtoaikaan kohdistetaan. Tässä jatkoselvityksessä lähestyttiin niitä *Why Finland?* -kyselyyn vastanneita opiskelijoita, jotka olivat keväällä 2001 vielä Suomessa. Jatkotutkimuksen avulla oli mahdollista saada tietoa paitsi yleisistä Suomessa opiskelun kokemuksista myös tietoa siitä, kuinka vaihtoajan alussa esitetyt odotukset olivat täyttyneet.

Suomeen tulevat vaihto-opiskelijat ovat tänä päivänä erityisen kiinnostava tutkimuskohde, sillä viime vuosina ulkomaiset opiskelijat näyttävät ”löytäneen” Suomen. Erasmus-opiskelijaluvut käyvät hyvästä esimerkistä. Kun vaihto-opiskelijamäärät Suomesta ulkomaille ovat koko 1990-luvun ajan jatkuneen kasvun jälkeen saavuttaneet suvantovaiheen, ei ulkomailta Suomeen tulevien määrissä ole vastaavaa taantumaa havaittavissa. Päinvastoin, Suomeen tulevien määrä kasvaa koko ajan, ja lukuvuonna 2000–01 Suomeen tulevia Erasmus-opiskelijoita oli ensimmäistä kertaa enemmän kuin täältä lähteviä. Palattuaan kotimaahansa opiskelijat kertovat maanmiehilleen kokemuksiaan Suomesta ja tulevat siten myös välittäneeksi asenteita ja tietoa maastamme. Siksi onkin kiinnostavaa tarkastella, millaisin odotuksin nuoret opiskelijat Suomeen tulevat ja millaisin Suomi-kokemuksin varustettuna he täältä lähtevät.

2 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkimus toteutettiin lomakekyselynä ja kyselyn vastaajat poimittiin *Why Finland?* -selvitykseen osallistuneista vaihto-opiskelijoista eli syksyllä 2000 Suomeen saapuneista korkeakouluopiskelijoista. *Why Finland?* -selvityksen tavoittamasta 561 vaihto-opiskelijasta kyselylomake lähetettiin niille 149 opiskelijalle, jotka viipyivät Suomessa koko lukuvuoden ja ilmoittivat yhteystietonsa.

Väärän osoitteen tai opiskelijan poismuuton takia posti palautti 24 kyselylomaketta. Yhteensä 72 vaihto-opiskelijaa vastasi kyselyyn. Suhteessa lähetettyjen lomakkeiden määrään vastauksia saatiin siis runsaasti. Toisaalta 72 henkilöä on kaiken kaikkiaan kohtalaisen pieni vastaajajoukko ja edustaa vain noin kahta prosenttia Suomeen vuosittain tulevasta, vajaan viiden tuhannen henkilön vaihto-opiskelijapopulaatiosta. Tutkimuksessa ei tavoitellakaan tiukkaa tilastollista edustavuutta vaan pyritään ennemminkin kuvaamaan Suomeen tulleiden opiskelijoiden kokemuksia ja odotusten täyttymistä. Jatkossa prosenttijakaumia ja ristiintaulukointeja tarkastellessa on syytä pitää mielessä, ettei muutaman vastauksen perusteella voi tehdä kovin vahvoja yleistyksiä.

Lomakkeen suunnittelussa on käytetty mallina mm. Euroopan unionin komission Erasmus-opiskelijoiden raportointilomaketta, Iris-opiskelijaraportointihankkeen kyselylomaketta sekä suomalaisten korkeakoulujen käyttämiä raportointilomakkeita. Kyselylomake sisälsi sekä avo- että strukturoituja kysymyksiä. Lomake on esitetty liitteessä 1. Strukturoidut kysymykset on käsitelty Spss-ohjelmalla; avovastauksia on analysoitu sisällönanalyysin keinoin etsien teemoittaisia luokituksia sekä usein toistuvia tyyppivastauksia.

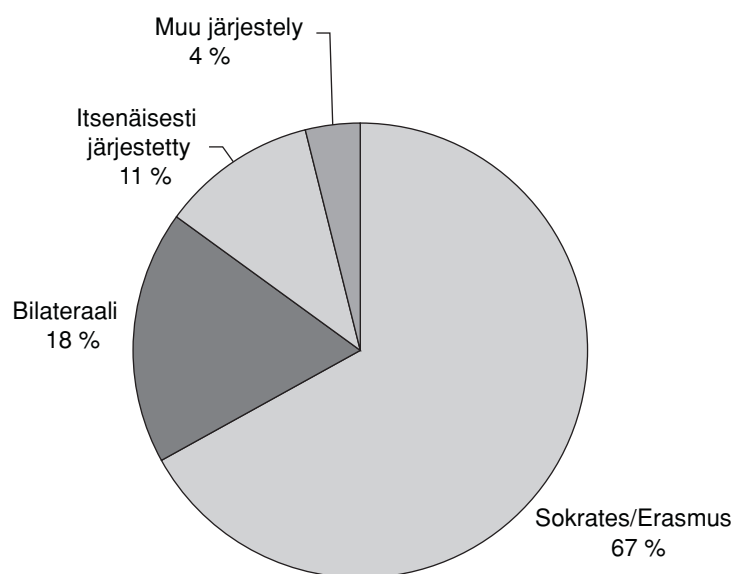
3 Keitä vastaajat ovat?

Selvästi suurin osa vastaajista (89%, 56 henkilöä) oli vaihdossa yliopistossa tai muussa korkeimman asteen oppilaitoksessa¹. Ammattikorkeakoulussa opiskeli kuusi nuorta eli 10 prosenttia vastaajista. Yksi vastaaja ilmoitti opiskelleensa sekä yliopistossa että ammattikorkeakoulussa, yhdeksän ei ilmoittanut opiskelupaikkaansa.

Yliopistossa opiskelevia on vastaajien joukossa suhteellisesti selvästi enemmän kuin Suomeen tulleiden vaihto-opiskelijoiden joukossa keskimäärin. Esimerkiksi vuonna 2000 suomalaisiin yliopistoihin tuli ulkomailta kaksi kertaa enemmän vaihto-opiskelijoita kuin ammattikorkeakouluihin (Aalto 2001). Yliopistossa opiskelevien vaihto-opiskelijoiden näinkin selvä yliedustus aineistossa selittyy osaltaan sillä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijavaihdot ovat keskimäärin hieman lyhyempiä kuin yliopistojen. Niinpä erityisesti ammattikorkeakouluissa vierailleista opiskelijoista moni oli jatkokyselyn toteuttamishetkellä ehtinyt jo palata kotimaahansa. Tämä näkyy siinä, että kaikista niistä vaihto-opiskelijoista, joille kyselylomake lähetettiin, 117 opiskeli yliopistossa ja vain 19 ammattikorkeakoulussa. Yliopisto-opiskelijoiden vastausprosentti on siis 45, ammattikorkeakouluopiskelijoiden 32.

Yliopisto-opiskelijoiden yliedustus vastaajien joukossa näkyy myös siinä, että vain kolme vastaajaa asui jossain muussa kaupungissa kuin yliopistokaupungissa: kaksi Porissa ja yksi Mikkelissä. Neljäsosa vastaajista (27 henkilöä) oli opiskellut Helsingissä, viidesosa (15 henkilöä) Turussa tai Tampereella ja loput muissa Suomen yliopistokaupungeissa.

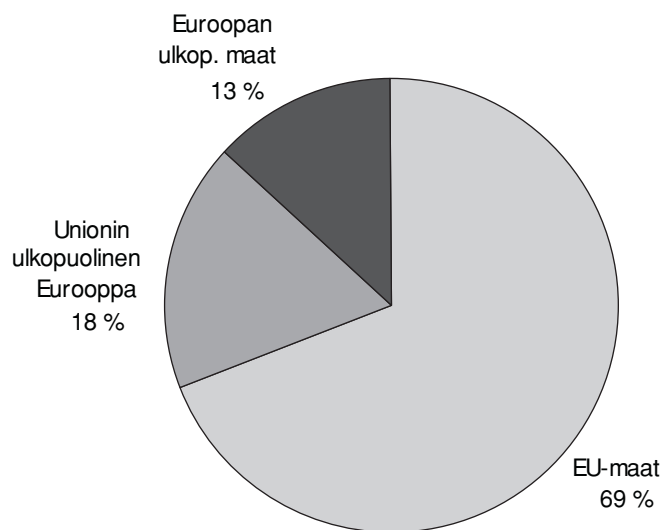
Muilta osin vastaajajoukko edustaa kohtalaisen hyvin koko Suomeen tulevia vaihto-opiskelijoita. Sokrates/Erasmus -ohjelma oli odotetusti yleisin vaihtojärjestely. Kaksi kolmasosaa vastaajista (48 henkilöä) oli tullut Suomeen Erasmus-opiskelijana. Kuviosta 1 näkyy, että korkeakoulujen omat kahdenkeskiset vaihtosopimukset sekä vaihdon järjestäminen omatoimisesti olivat seuraavaksi yleisimmät vaihtojärjestelyt.

Kuvio 1. Vastaajien vaihtojärjestelyt (%)

¹ Termillä yliopisto viitataan jatkossa sekä monitiedekuntaisiin yliopistoihin että tekniikkaan, kaupallisiin tai taideaineisiin erikoistuneisiin korkeakouluihin. Termillä korkeakoulu tarkoitetaan sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutason oppilaitoksia.

Sukupuolen suhteen vastaajat jakaantuivat tasan puolet ja puolet, mikä niin ikään vastaa Suomeen tulevien vaihto-opiskelijoiden sukupuolijakaumaa. Ranska ja Saksa olivat selvästi yleisimmät vastaajien kotimaat. Kohtalaisesti vastaajia tuli myös Italiasta (5 henkilöä), Espanjasta, Itävallasta, Liettuasta, Eestistä ja Yhdysvalloista (4 henkilöä kustakin). Kaiken kaikkiaan Euroopan unionin jäsenmaat ovat vastaajien kotimaiden joukossa vahvasti edustettuina kuten kuviosta 2 näkyy. Euroopan ulkopuolelta oli kotoisin vain yhdeksän vastaajaa. He tulivat Yhdysvalloista, Etelä-Koreasta, Kamerunista, Kiinasta, Malesiasta ja Venezuelasta. Täydellinen luettelo vastaajien kotimaasta on esitetty liitteessä 2.

Kuvio 2. Vastaajien kotimaa (%)

Suurin osa vastaajista oli iältään 21–24-vuotiaita, nuorin oli 19-vuotias ja vanhin 29-vuotias. Yleisintä oli lähteä vaihtoon kolmantena, neljäntenä tai viidentenä opiskeluvuotena. Yleensä vaihtoon oli lähdetty vapaaehtoisesti. Vain seitsemän opiskelijaa ilmoitti opintojakson ulkomailla olevan pakollinen osa opintojaan.

Kolme koulutusala erottui vastaajien joukossa selvästi muista suosituimmiksi: yhteiskuntatiede, oikeustiede sekä kaupallinen ala ja matkailu. Taideaineiden ja maaja metsätaloustieteen opiskelijoita ei vastaajien joukossa ollut yhtään. Vastaajien koulutusalat on luokiteltu Euroopan unionin Sokrates-ohjelmassa käytetyn luokituksen mukaisesti. Alat on esitetty taulukossa 1. Jotta koulutusalojen väliset tarkastelut olisivat jatkossa mahdollisia, on aloja yhdistetty suuremmiksi luokiksi – kuitenkin niin, että luokkien sisäinen mielekkäisyys on säilytetty. Jatkossa tullaan käyttämään seuraavaa koulutuslajajakoa:

- tekniset alat (tekniikka, arkkitehtuuri)
- matemaattis-luonnontieteelliset alat (matematiikka, tietojenkäsittely, maantiede, luonnontieteet)
- oikeustiede
- yhteiskuntatieteet (yhteiskuntatiede, viestintä)
- humanistiset tieteet (humanistiset tieteet, kielet, kasvatus)
- kauppa ja matkailu
- muut alat

koulutusala	%	lkm
yhteiskuntatiede	19	13
oikeustiede	16	11
kauppa ja matkailu	13	10
tekniikka	9	6
humanistiset tieteet	7	5
luonnontieteet	7	3
maantiede	5	4
matematiikka, tietojenkäsittely	5	4
kielet	4	3
lääke- ja hoitotieteet	3	2
arkkitehtuuri	3	2
kasvatustiede	2	1
viestintä	2	1
muu ala	4	3
yhteensä	100	70

Taulukko 1. Vastaajien koulutusala (%)

4 Opiskelu suomalaisessa korkeakoulussa

4.1 Vaihto-opiskelijat suosivat luentoja

Luennoille osallistuminen on ylivoimaisesti yleisin opiskelutapa vaihto-opiskelijoiden keskuudessa. Vain kolme vastaajaa ei ollut seurannut luentoja ja suurin osa oli osallistunut luennoille kohtalaisen tai erittäin paljon. Luennot ovat sosiaalinen tapa opiskella: niillä tapaa toisia opiskelijoita ja niiden yhteydessä on mahdollista myös keskustella luennoitsijan kanssa. Lisäksi luennoille on helppo osallistua. Toisaalta suomalaisissa korkeakouluissa myös järjestetään runsaasti luento-opetusta, ja vaihto-opiskelijat ottavat vastaan sitä, mitä tarjotaan. Kun jatkossa puhutaan vaihto-opiskelijoille järjestettävän opetuksen tasosta suomalaisissa korkeakouluissa, on syytä pitää mielessä, että parhaiten vaihto-opiskelijat tavoittaa juuri luentojen kautta ja että vaihto-opiskelijoiden kokemukset suomalaisesta korkeakouluopetuksesta ja sen tasosta perustuvat ensisijaisesti luentoihin.

Taulukosta 2 näkyy, että luentojen jälkeen seuraaviksi yleisimmät vaihto-opiskelijoiden käyttämät opiskelutavat olivat itsenäinen opiskelu, seminaareihin osallistuminen, ryhmätyöskentely ja tenttien suorittaminen. Vaihto-opiskelijoiden suosimat opiskelutavat vastaavat varsin hyvin yliopistojen – niissähän suurin osa vastaajista opiskeli – käytäntöjä. Suomalainen yliopisto-opiskelu on perinteisesti painottunut luentoihin, seminaarityöskentelyyn, itsenäiseen opiskeluun sekä tentteihin.

opiskelutapa	%
luennot	81
itsenäinen opiskelu	47
seminaarit	39
ryhmätyöskentely	28
kirjatentteihin osallistuminen	25
projektityöt	24
tutkimustyö (esim. lopputyö)	17
virtuaalinen opiskeluympäristö	8
laboratoriotyöskentely	7

Taulukko 2. Yleisimmät opiskelutavat. Niiden osuus, jotka ovat käyttäneet opiskelutapaa kohtalaisen tai hyvin paljon (%)

Virtuaalista opiskeluympäristöä ja laboratorioita vaihto-opiskelijat hyödynsivät selvästi vähiten. Laboratoriotyöskentely liittyy vain muutamaan matemaattis-luonnontieteelliseen alaan, jolloin kaikkien opiskelualojen ollessa mukana sen osuus jää vähäiseksi. Virtuaalisen opiskeluympäristön käytön vähäisyys taas kertoo ensiksikin siitä, ettei sellaista ole opiskelijoille kovin paljon tarjolla. Toisaalta tullessaan uuteen maahan ja uuteen korkeakouluun vaihto-opiskelijat lienevät halukkaita osallistumaan virtuaalista opiskeluympäristöä sosiaalisempiin opiskelutapoihin ja tapaamaan muita opiskelijoita luennoilla, seminaareissa ja kirjastoissa.

Iältään nuoret vaihto-opiskelijat (alle 24-vuotiaat) osallistuivat hieman vanhempia opiskelijoita enemmän projekti- ja ryhmätyöskentelyyn. Vanhemmat opiskelijat puolestaan kävivät nuoria enemmän suorittamassa kirjatenttejä sekä valmistelivat omaa tutkimustaan. Yleistäen voi sanoa, että nuoret vaihto-opiskelijat suosivat sosiaalisia opiskelutapoja enemmän kuin iältään vanhemmat. Taulukon 3 mukaan myös Erasmus- ja muiden vaihto-opiskelijoiden opiskelutavat erosivat hieman toisistaan. Erasmus-opiskelijat tekivät muita harvemmin omaa lopputyötään tai vastaavaa omaa tutkimustaan. Ero saattaa osittain selittyä iällä; kyselyyn vastanneet Erasmus-opiskelijat ovat keskimäärin nuorempia kuin muiden järjestelyjen kautta tulleet. Virtuaalista opiskeluympäristöä paljon käyttäneet tulivat yhtä lukuun ottamatta joko Itä-Euroopasta tai Euroopan ulkopuolelta, mikä näkyy siinä, että Erasmus-opiskelijat käyttivät virtuaalista opiskeluympäristöä muita harvemmin.

opiskelutapa	Erasmus-opiskelijat	muut vaihto-opiskelijat
luennot	77	88
itsenäinen opiskelu	42	58
seminaarit	40	38
kirjatentit	23	29
ryhmätyöskentely	29	25
projektityöt	27	17
tutkimus (esim. lopputyö)	8	33
virtuaalinen opiskeluympäristö	2	21
laboratoriotyöskentely	8	4

Taulukko 3. Yleisimmät opiskelutavat vaihto-ohjelman mukaan. Niiden osuus, jotka ovat käyttäneet opiskelutapaa kohtalaisen tai hyvin paljon (%)

4.2 Opiskelua tukeviin palveluihin ollaan tyytyväisempiä kuin itse opetukseen

Kaiken kaikkiaan suomalaisissa korkeakouluissa opiskelevat vaihto-opiskelijat olivat kohtalaisen tyytyväisiä saamaansa opetukseen. Eniten kiitosta saivat opettajien asiantuntemus ja kielitaito. Opetusmenetelmiin ja opetuksen kykyyn antaa uusia näkemyksiä opiskelijat olivat vähiten tyytyväisiä.

	hyvä	kohtalainen	huono	yht.
opettajien asiantuntemus	68	31	1	100
opettajien kielitaito	65	27	8	100
kurssien saatavuus	58	34	8	100
opetuksen kyky antaa uusia ideoita/näkemyksiä	55	35	10	100
opetusmenetelmät	47	39	14	100

Taulukko 4. Vastaajien tyytyväisyys opetukseen (%)

Suurissa yliopistokaupungeissa (Helsingissä, Tampereella ja Turussa) opiskelleet vaihto-opiskelijat olivat tyytyväisimpiä kurssien saatavuuteen. Suurissa oppilaitoksissa onkin eniten resursseja runsaan englanninkielisen kurssivalikoiman tarjoamiseen. Sen sijaan tyytyväisyydessä opettajien asiantuntemukseen, opettajien kielitaitoon, opetuksen kykyyn tuottaa uusia ideoita tai opetusmenetelmiin ei ollut eroja eri opiskelupaikkakuntien suhteen.

Taulukossa 5 on tarkasteltu tyytyväisyyttä opetukseen koulutusaloittain. Kuten viimeisen sarakkeen (N) luvut kertovat on kutakin alaa lukevia aineistossa vain kymmenkunta, mistä johtuen prosenttijakaumiin on suhtauduttava hienoisella varauksella: pienessä joukossa yksi yksittäinenkin mielipide muuttaa jakaumaa voimakkaasti. Tekniikan opiskelijat olivat vähiten tyytyväisiä kurssien saatavuuteen, mutta samalla he olivat kaikkein tyytyväisimpiä opettajiensa asiantuntemukseen. Yhteiskunnallisen ja kaupallisen alan opiskelijat olivat päinvastoin tyytyväisimpiä kurssitarjontaan mutta suhtautuivat epäilevimmin opettajien asiantuntemukseen. Matemaattis-luonnontieteellisen ja kaupallisen alan opiskelijat olivat kaikkein skeptisimpiä saamansa opetuksen kykyyn tuottaa uusia ideoita. Näiden kahden alan opiskelijat suhtautuivat epäilevimmin myös opetuksessa käytettyihin menetelmiin.

	kurssien saatavuus	opettajien asiantuntemus	opettajien kielitaito	opetuksen kyky tuottaa ideoita	opetus menetelmät	(N)
tekniikka	29	86	57	57	43	7
kauppa ja matkailu	70	60	60	30	40	10
humanistinen	44	67	67	67	44	9
matemaattis-luonnontiet.	62	77	54	31	31	13
laki	64	73	64	46	46	11
yhteiskuntatiet.	71	50	71	79	64	14
muu ala	40	60	80	80	60	5

Taulukko 5. Tyytyväisyys opetukseen koulutusalan mukaan. Niiden osuus, jotka kohtalaisen tai hyvin tyytyväisiä (%)

Opiskelukokemuksen onnistumisen kannalta on varsinaisen opetuksen lisäksi olennaista myös se, kuinka sujuvasti erilaiset opiskelua tukevat palvelut on järjestetty. Hyvin toimivat kirjastopalvelut, atk- ja laboratoriotilat sekä opiskelijoiden neuvonta ovat olennainen osa korkeakoulujen tarjoamaa opetusta. Taulukkoon 6 on kerätty vastaajien mielipiteet suomalaisen kohdekorkeakoulunsa tarjoamista palveluista.

	hyvä	kohtalainen	huono	yht.
tietokoneet ja muut laitteet	89	8	3	100
kirjastot	83	13	4	100
kurssimateriaali/kirjat	78	17	4	100
opinto-ohjaus ja kontaktit opettajiin	78	14	9	100
laboratoriotilat	64	23	13	100

Taulukko 6. Vastaajien tyytyväisyys opiskelua tukeviin resursseihin (%)

Kaiken kaikkiaan on syytä huomata, että vaihto-opiskelijat olivat selvästi tyytyväisempiä opiskelua tukeviin palveluihin kuin varsinaiseen opetukseen (vrt. taulukot 6 ja 4). Erityisen tyytyväisiä vaihto-opiskelijat olivat suomalaisten korkeakoulujen tietokonetarjontaan ja kirjastoihin. Myös opintojen ohjaukseen oltiin tyytyväisiä.

Helsingissä opiskelleet olivat tyytymättömämpiä tietokoneisiin ja kirjasto-palveluihin kuin muualla opiskelleet. Ehkä Helsingissä on käyttäjiä niin paljon, että kirjoihin ja koneisiin on vaikeampi päästä käsiksi. Kiinnostava yksityiskohta on myös se, että oikeustieteen opiskelijat olivat selvästi muita tyytymättömämpiä sekä kirjastopalveluihin että saamaansa kurssimateriaaliin. Erasmus-opiskelijat olivat tyytymättömämpiä kurssien saatavuuteen ja opintojensa sisältöön kuin muiden järjestelyjen kautta tulleet. Samalla Erasmus-opiskelijat olivat kuitenkin muita tyytyväisempiä opiskelua tukeviin palveluihin – niin tietokoneisiin, kirjastoihin kuin ohjaukseenkin.

4.3 Vaihto-opiskelijoille tarjottuja palveluja ja tapahtumia käytetään hyväksi

Vaihto-opiskelijat olivat varsin tyytyväisiä myös ulkomaisille opiskelijoille tarjottuihin palveluihin. Tyytyväisimpiä oltiin tervetulo-tilaisuuteen; opiskelijatutorit saivat vähiten kiitosta osakseen. Huomion arvoista on myös se, että ulkomaisille opiskelijoille suunnattuja palveluja myös käytetään. Vain vajaalla kymmenesosalla vaihto-opiskelijoista ei ollut kokemusta tervetulo-tilaisuudesta, organisoiduista tapahtumista tai opiskelijatutoreista. Erilaisiin opiskeluun liittyviin informaatiomateriaaleihin olivat yhtä lukuun ottamatta tutustuneet kaikki.

	hyvä	keskin-kertainen	huono	ei koke-musta	yht.
tervetulo-/orientaatio-tilaisuus	83	6	4	7	100
infomateriaali	79	17	3	1	100
kv-opiskelijoille organisoidut tapahtumat	79	13	1	7	100
opiskelijatutorit	61	19	13	7	100

Taulukko 7. Mielipide vaihto-opiskelijoille tarjottujen palveluiden tasosta (%)

Erasmus-opiskelijat olivat tervetulo-tilaisuuteen tyytyväisempiä kuin muiden järjestelyjen kautta tulleet. Muiden palvelujen kohdalla ei ollut juurikaan eroa Erasmus- ja muiden vaihto-opiskelijoiden välillä. Kohdekaupungeittain selkein ero löytyy suhtautumisessa opiskelijatutoreihin: Helsingissä opiskelleet olivat harvemmin tyytyväisiä opiskelijatutoreihinsa kuin muissa kaupungeissa opiskelleet. Eniten opiskelijatutoreitaan hyvinä pitäviä oli Turussa ja Tampereella opiskelleiden

keskuudessa. Yllättävä yksityiskohta on, että aineiston kuusi ammattikorkeakoulussa opiskellutta henkilöä arvioi systemaattisesti kaikki vaihto-opiskelijoille suunnatut palvelut yliopistoissa opiskelleita huonommiksi – niin tervetuloilaisuuden, info-materiaalin, organisoidut tapahtumat kuin opiskelijatutoritkin.

4.4 Opiskelu Suomessa on rentoa ja itsenäistä kirjojen lukemista

Vaihto-opiskelijat saivat kertoa omin sanoin, millaisia eroja he olivat havainneet opetuksessa kohde- ja kotioppilaitoksensa välillä. Vastauksissa tuotiin esille hyvin monenlaisia asioita. Alla olevaan listaan on koottu aihepiireittäin yleisimmät erot. Mukaan on otettu vain sellaiset erot, jotka esiintyvät useamman vastaajan vastauksissa. Mainitsematta jäävät siis monenkirjavat yksittäisiksi havainnoiksi jäävät huomiot vaikkapa siitä, kuinka Suomessa opettajat tulevat luennoille ajoissa tai kuinka Suomessa on kapea arvosanaskaala. Sulkuihin merkitty numero mainitun eron perässä kertoo, kuinka monen vastaajan paperista ko. seikka löytyy.

Erot, jotka liittyvät oppilaitosten tapaan järjestää opetus

- luento- ja luennoitujen asioiden sijasta Suomessa painotetaan kirjatenttejä ja kirjojen lukemista (16)
- itsenäistä opiskelua paljon (10)
- ryhmätyötä paljon (8)
- esseitä, esitelmiä tms. töitä paljon (7)
- Suomessa opetusryhmät pienempiä (5)
- kurssit lyhyitä ja opintoviikkomäärältään pieniä (5)
- seminaareja paljon (2)
- kurssit suurina ”blokkeina” (2)

Opettajien ja opiskelijoiden väliseen suhteeseen liittyvät erot

- opiskelijoiden ja opettajien välinen suhde mutkaton, kontakteja paljon (12)
- opettajilta ei saa palautetta (2)
- opettajilta saa enemmän neuvoja ja tukea (2)

Opiskelun yleiseen luonteeseen liittyvät erot

- opiskelu Suomessa vapaampaa ja opiskelijalla paljon valinnanvaraa (4)
- opiskelu rennompaa ja vähemmän tiukkaa (3)
- opiskelu koulumaisempaa (esim. kotiläksyjä) (2)
- opiskelu joustavampaa, asioista mahdollista sopia (2)

Opetuksen sisältöön ja laatuun liittyvät erot

- Suomessa opetus käytännönläheisempää, vähemmän akateemista ja tieteellistä (4)
- Suomessa asioita ei tarvitse oppia, ainoastaan nopeasti muistaa tai tuottaa niistä paperia (2)

Opiskelijapalveluihin liittyvät erot

- tietokoneiden ja laitteiden saatavuus ja taso Suomessa hyvä (5)

Yleinen havainto vastauksista on, että Suomen korkeakoulujärjestelmä näyttäytyy eri opiskelijoille kovin erilaisena. Opiskelupaikka, oppilaitos, koulutusala, jopa yksittäinen opettaja saattavat ratkaisevasti muokata vaihto-opiskelijan käsitystä

opiskelusta Suomessa. Vastauksista löytyi paljon jopa toisilleen vastakkaisia väitteitä. Joku kokee opiskelun Suomessa erityisen vapaaksi, toinen taas pitää suomalaisia korkeakouluja koulumaisina. Joku on Suomessa saanut opettajilta runsaasti tukea ja ohjausta, toinen taas harmittelee ohjauksen ja palautteen puutetta. Jonkun mielestä kurssit Suomessa tarjotaan lyhyinä ja pieninä palasina, toisen mielestä taas suurina ”blokkeina”.

Monenkirjavasta vastausjoukosta nousi kuitenkin pari seikkaa, jotka esiintyivät kohtalaisen useassa vastauksessa. Suomessa opintojen koettiin painottuvan vahvasti itsenäiseen opiskeluun, kirjojen lukemiseen ja kirjatentteihin. Opiskelun koettiin yleisesti ottaen olevan varsin vapaata. Monessa vastauksessa ihmeteltiin myös luentojen heikkoa asemaa suhteessa kirjallisuuteen. Luennot eivät ole pakollisia, niiltä ollaan paljon poissa eikä niitä tunnuta arvostettavan. Luentojen loppukuulustelussakin tuntuu olevan tärkeämpää osata oheiskirjallisuus kuin luennoitua asioita.

Toinen seikka, joka niin ikään esiintyi monien eri opiskelijoiden vastauksissa, oli se, että Suomessa opiskelijoiden ja opettajien välisiä suhteita pidettiin mutkattomina ja epävirallisina. Kynnys ottaa tarvittaessa yhteyttä opettajaan koettiin matalaksi. Ja ainakin sähköpostitse opettajat tavoittaa milloin vain. Kontakteja opettajiin koettiin olevan enemmän kuin omassa oppilaitoksessa. Osittain tähän liittyen opiskelun saatettiin todeta olevan yleiseltä luonteeltaan rentoa ja vähemmän tiukkaa.

Vastauksissa verrattiin kovin vähän opetuksen sisältöä tai opetuksen tasoa suomalaisen ja kotimaan oppilaitoksen välillä. Vain kuudesta paperista löytyi opetuksen sisältöön ja tasoon liittyviä mainintoja. Neljässä niistä suomalaista opetusta pidettiin jollakin tavalla vähemmän akateemisenä, vähemmän teoreettisena tai tieteellisenä. Kahdessa vastauksessa suomalaisen opetuksen koettiin kannustavan pintaoppimiseen. Eniten eroja oli löydetty tavoista, joilla opetus oli järjestetty. Erilaiset tavat järjestää opetus – kuinka paljon on luentoja, kuinka paljon pienryhmytyötä jne. – onkin kieltämättä helpommin havaittavissa kuin erilaisuudet opetuksen sisällöissä.

4.5 Vaihtoaika Suomessa tuo opintoviikkoja mutta ei varmuutta niiden hyväksilukemisesta kotiyliopistossa

Keskimäärin vaihto-opiskelijat suorittivat Suomessa opintoja kohtalaisen paljon: lukuvuoden aikana keskimäärin 33 opintoviikkoa eli 3,7 opintoviikkoa jokaista kuukautta kohti. Pienen suoritettu opintoviikkomäärä oli 11 opintoviikkoa (1,2 ov/kk) ja suurin 63 opintoviikkoa (7 ov/kk).

opintoviikkoja	%
enintään 25	31
26-35	31
36 tai enemmän	38
yhteensä	100

Taulukko 8. Vaihto-opiskelijoiden lukuvuoden aikana suorittama opintoviikkomäärä (%)

Suurissa yliopistokaupungeissa, erityisesti Helsingissä (keskiarvo 29 ov) mutta myös Turussa ja Tampereella (31 ov), opiskelleet suorittivat opintoviikkoja hieman vähemmän kuin pienemmillä paikkakunnilla opiskelleet (37 ov). Ehkä suuremmissa kaupungeissa on muita aktiviteetteja niin paljon, että opiskelu jää hieman vähemmälle. Iältään vanhemmat, yli 25-vuotiaat vaihto-opiskelijat, saivat kerättyä opintoviikkoja enemmän (36 ov) kuin nuoremmat (32 ov). Kuten taulukosta 9 näkyy, myös koulutusalan mukaiset erot lukuvuoden aikana saadussa opintoviikkokertymässä olivat huomattavat. Eniten opintoviikkoja hamusivat kaupallisen alan opiskelijat, vähiten humanistit.

koulutusala	opintoviikkoja keskimäärin
tekniikka	31
kauppa ja matkailu	42
humanistinen	26
matemaattis-luonnontieteellinen	32
laki	32
yhteiskunnallinen	30
muu ala	46

Taulukko 9. Lukuvuoden aikana suoritettu opintoviikkomäärä koulutusaloittain, keskiarvo

Kurssien saatavuudella ei ollut yhteyttä lukuvuoden aikana suoritettuun opintoviikkomäärään. Toisin sanoen nekin vaihto-opiskelijat, jotka kokivat kurseja olevan huonosti saatavilla, keräsivät opintoviikkoja siinä missä muutkin. Kokonaan toinen kysymys tietysti on, minkälaisista kurssista he olivat opintoviikkonsa saaneet. Oliko paremman puutteessa otettu mitä hyvänsä täytekursseja ilman yhtymäkohtia omaan opiskelualaan tai omiin kiinnostuksen kohteisiin? Opetuksen korkea laatu näyttää sen sijaan hieman pienentävän saatua opintoviikkomäärää. Tasokkaiden ja vaativien kurssien suorittaminen ei aina suju nopeasti eikä pelkkä opintoviikkokertymä kerro vielä paljoakaan opiskelun laadusta. Parhaiten esimerkkinä tästä käyvät vaihto-opiskelijoiden arviot opettajien asiantuntemuksesta sekä kurssien kyvystä tuottaa uusia ideoita, jotka on taulukossa 10 esitetty yhdessä opintoviikkokertymän kanssa. Tosin on huomattava, että vain yksi henkilö piti opettajien asiantuntemusta huonona.

opettajien asiantuntemus	opintoviikkoja	opetuksen kyky tuottaa uusia ideoita	opintoviikkoja
hyvä	32	hyvä	32
kohtalainen	34	kohtalainen	32
huono	40	huono	39

Taulukko 10. Lukuvuoden aikana saadut opintoviikot opettajien asiantuntemuksen ja opetuksen kyvyn tuottaa uusia ideoita mukaan (%)

Taulukossa 11 tarkastellaan sitä, kuinka odotukset opintojen määrän suhteen toteutuivat. Taulukon viimeisestä kaikki yhteensä -sarakeesta näkyy, että puolet kaikista vaihto-opiskelijoista koki lukuvuoden Suomessa menneen opintoviikkomäärän suhteen odotusten mukaisesti. Vajaalla viidenneksellä odotukset olivat jopa ylittyneet. Ehdottomasti suurin osa vaihto-opiskelijoista oli siis tyytyväisiä suorittamiensa opintojen määrään. Huomion arvoista on, että kymmenen vastaajaa (14%) ei ollut suunnitellut etukäteen, kuinka paljon tulee Suomessa suorittamaan opintoja. Osa opiskelijoista tulee yhä Suomeen ilman kovin tarkkaa opintosuunnitelmaa vaihtovuodelleen.

	enintään 25 ov	26–35 ov	36 ov tai enemmän	kaikki yhteensä
enemmän kuin odotti	5	20	25	18
yhtä paljon kuin odotti	30	65	58	51
vähemmän kuin odotti	35	10	8	17
ei osaa sanoa, ei suunnitellut etukäteen	30	5	8	14
yhteensä	100	100	100	100

Taulukko 11. Opintojen määrään liittyvien odotusten toteutuminen lukuvuoden aikana suoritettujen opintoviikkojen suhteen tarkasteltuna (%)

Kun taulukosta 11 tarkastellaan odotusten toteutumista lukuvuoden aikana suoritettujen opintoviikkojen suhteen, huomataan, että vähän opintoviikkoja (alle 25) lukuvuoden aikana suorittaneiden joukossa oli selvästi muita enemmän niitä, jotka eivät suunnitelleet opintojaan etukäteen. Etukäiteissuunnittelu on osa tehokasta opintojen suorittamista. Toisaalta kaikki eivät aseta vaihtovuodelle Suomessa kovin suuria tavoitteita opintojen määrän suhteen. Kokihan kolmannes niistä, jotka saivat lukuvuoden aikana alle 25 opintoviikkoa, suorittaneensa opintoja odotustensa mukaisesti tai jopa yli odotusten.

Erasmus-opiskelijat ja muiden järjestelyjen kautta Suomeen tulleet saivat vaihtovuotensa aikana suoritettua yhtä paljon opintoviikkoja. Erasmus-opiskelijat ilmoittivat hieman muita useammin saaneensa opintoviikkoja enemmän kuin odottivat, mutta erot Erasmus- ja muiden vaihto-opiskelijoiden välillä eivät ole suuret.

	%
opinnot hyväksiluetaan täysin	52
opintoja ei hyväksilueta täysin	23
ei tiedä, hyväksiluetaanko opinnot	24
yhteensä	100

Taulukko 12. Suomessa suoritettujen opintojen hyväksilukeminen (%)

Puolet vaihto-opiskelijoista tiesi saavansa Suomessa suoritettua opinnon täysin hyväksiluetauksi kotikorkeakoulussaan. Toki asian voi nähdä myös toisin päin: vain puolelle vaihto-opiskelijoista Suomessa suoritettua opinnon eivät olleet tutkinnon suorittamisen kannalta ylimääräisiä. Yllättävää on, että peräti neljännes vastaajista ei osannut sanoa, hyväksiluetaanko opinnon vai ei. Tietämättömyys mahdollisuudesta saada sisällytettyä Suomessa suoritettuja opintoja tutkintoon oli ennen kaikkea muiden järjestelyjen kuin Erasmus-kautta Suomeen tulleiden ongelma, kuten taulukosta 13 näkyy. Mutta parantamisen varaa on myös Erasmus-opiskelijoiden kohdalla. Heistäkin vajaa viidennes oli epätietoinen Suomessa suoritettujen opintojen kelpaavuudesta kotikorkeakoulussa.

	Erasmus-opiskelijat	muut vaihto-opiskelijat
opinnon hyväksiluetaan täysin	55	46
opintoja ei hyväksilueta täysin	28	14
ei tiedä, hyväksiluetaanko opinnon	17	41
yhteensä	100	100

Taulukko 13. Opintojen hyväksilukeminen vaihtojärjestelyn mukaan (%)

4.6 Etukäteisen saadut tiedot opinnoista Suomessa eivät pidä paikkansa

Suomea maana koskevan tiedon vaihto-opiskelijat arvioivat kohtalaisen paikkansa pitäväksi, mutta samaa ei voi sanoa opintoja koskevasta tiedosta. Taulukosta 14 näkyy, että vain vajaa puolet oli sitä mieltä, että omia opintoja koskeva etukäteistieto oli hyvin tai kohtalaisesti paikkansapitävää.

piti paikkansa	opintoja koskeva tieto	Suomea yleisesti koskeva tieto
hyvin	10	25
kohtalaisesti	36	46
ei hyvin, ei huonosti	31	19
huonosti	21	10
ei lainkaan	3	0
yhteensä	100	100

Taulukko 14. Opintoja ja Suomea koskevan tiedon paikkansapitävyys (%)

Suomeen tulevat vaihto-opiskelijat pitivät internetiä ja ystäviä tai muita henkilökohtaisia kontakteja tärkeimpinä informaatiokanavinaan (Hietaluoma 2001, 32). Käytetyllä informaatiokanavalla on merkitystä tiedon paikkansapitävyyden suhteen. Suomalainen kohdekorkeakoulu näyttäytyy erityisen luotettavana tietolähteenä opintoja koskevan tiedon suhteen. Opiskelijat, jotka olivat hankkineet tietoa olemalla yhteydessä suoraan suomalaiseen korkeakouluun, kokivat selvästi muita useammin opintoja koskevan tiedon myös pitäneen paikkansa. Kotikorkeakoulu ja CIMO erilaisine informaatiopalveluineen puolestaan näyttäytyvät luotettavina tietolähteinä Suomea maana koskevan tiedon suhteen.

Yllättävää kyllä erityisesti Erasmus-opiskelijat kokivat usein opintojaan koskevan tiedon paikkansapitävyyden vähäiseksi. Näin siitäkkin huolimatta, että informaation kulkuun on kiinnitetty ohjelmassa viime aikoina paljon huomiota. Tähän voi olla monia syitä. Varma tieto siitä, mitä kursseja oppilaitos tarjoaa, saadaan usein vasta lukuvuoden alussa. Päätös lähteä vaihtoon, vaihtokorkeakoulun valinta sekä *Learning Agreement* -sopimus tehdään kuitenkin jo edellisen kevään aikana, vaikka opinnot ulkomailla alkavat vasta seuraavana syksynä. On siis selvää, että suunnitelmat perustuvat alustaviin tietoihin. Toisaalta informaation kulussa saattaa olla paljon satunnaistakin vaihtelua. Korkeakoulujen käytännöt eri maissa vaihtelevat ja eri henkilöillä voi olla erilaisia tapoja välittää tietoa eteenpäin. Tämä kaikki saattaa aiheuttaa katkoksia ja väärinymmärryksiä.

Osittain myös Erasmus-vaihdon massoituminen voi nakertaa joustavaa tiedonkulkua. Sopimusten siirtyessä yhä kauemmaksi laitostasolta vähenevät myös opettajien henkilökohtaiset kontaktit yhteistyökorkeakouluun. Samalla yksittäistä opiskelijaakaan ei ole mahdollista opastaa ja tiedottaa kovin henkilökohtaisesti. On myös mahdollista, etteivät kaikki vaihto-opiskelijat lähde samanlaisin motiivein vaihtoon. Ehkä Erasmus-opiskelijoiden joukossa on enemmän niitä, jotka eivät etukäteen edes yritä ottaa niin kovin tarkasti selvää kohdeyliopistonsa kurssitarjonnasta tai eivät osaa vaatia informaatiota. Käsitukset tiedon paikkansapitävyydestä liittyvät myös vaihto-opiskelijoiden ikään. Kuten jo todettu ovat Erasmus-opiskelijat tässä aineistossa hieman nuorempia kuin muiden järjestelyjen kautta tulleet opiskelijat, ja nuoret vaihto-opiskelijat kokivat myös muita useammin tiedon olleen huonosti paikkansa pitävää.

Kaiken kaikkiaan opiskelijoiden ja kotikorkeakoulujen tulee olla valmiita myös joustamaan opintoihin liittyvissä muutoksissa. Lisäksi opiskelijoita tulisi kannustaa olemaan oma-aloitteisia ja päivittämään tietonsa laitoksen www-sivuilta, ilmoitustauluilta tai muista vastaavista lähteistä.

5 Kieli ja kieliongelmat

5.1 Suomessa yritetään opiskella myös suomen kielellä

Mahdollisuus opiskella englannin kielellä on yksi tärkeimmistä motiiveista Suomeen vaihto-opiskeluun tulolle (Hietaluoma 2001, 22). Yhtä lukuun ottamatta kaikki vaihto-opiskelijat käyttivätkin englantia ainakin osaan opinnoistaan. Kaksi kolmasosaa vaihto-opiskelijoista opiskeli suomalaisessa korkeakoulussa pelkällä englannin kielellä. Taulukon 15 kohtaan muu kieli on kerätty mitä erilaisimpia kieliyhdistelmiä. Kaikissa niissä on englanti yhtenä opiskelukielenä ja englannin lisäksi henkilöstä riippuen saksa, venäjä, ranska tai espanja.

opiskelukieli	kuinka moni käytti kieltä
pelkkä englanti	68
englanti ja suomi	20
englanti ja ruotsi	4
pelkkä suomi	1
muu kieli (yhdistelmä)	7
yhteensä	100

Taulukko 15. Yleisimmät opiskelukieliä (%)

Erikoista taulukossa 15 ei ole englannin vahva edustus – se toki oli oletettavissakin – vaan se, että peräti neljännes vaihto-opiskelijoista ainakin yritti suorittaa osan opinnoistaan englannin lisäksi myös jommallakummalla kotimaisista kielistä. Kohtalaisen moni vaihto-opiskelija tutustuu siis opiskeluaikanaan paitsi suomalaiseen kulttuuriin ja elämänmenoon myös maan virallisiin kieliin.

Ketkä sitten olivat halukkaita opiskelemaan muullakin kuin englannin kielellä? Suomen tai ruotsin kielellä opiskelun taustalla ei ole englanninkielisten kurssien puute, sillä englanninkielisten kurssien saatavuuteen tyytyväiset opiskelivat yhtä usein suomen/ruotsin kielellä kuin kurssitarjontaan tyytymättömätkin. Yliopistoissa opiskelevat olivat ammattikorkeakouluissa opiskelevia useammin valinneet myös muita opiskelukieliä kuin englannin. Yliopistoissa on todennäköisesti myös paremmat mahdollisuudet eri kielillä opiskeluun. Naiset olivat hieman miehiä aktiivisempia opiskelemaan muullakin kielellä kuin tutulla englannilla. Lisäksi iältään vanhemmat vaihto-opiskelijat näyttävät olevan hieman nuorempia rohkeampia opiskelemaan muulla kuin englannin kielellä.

Vastaajista 65 prosenttia oli osallistunut suomalaisen kohdeoppilaitoksensa järjestämälle suomen tai ruotsin kielen kurssille. Tosin vain yksi ilmoitti opiskelleensa ruotsia. Myös pelkällä englannin kielellä opiskelleista kaksi kolmasosaa oli suorittanut suomen kielen opintoja. Suomea ei siis opiskella parempien opiskelumahdollisuuksien takia vaan ennemminkin välineenä kohdemaan kulttuuriin. Vaihto-opiskelijat haluavat selvittää arkiaskareista suomen kielellä.

Yleensä vaihto-opiskelijat saivat kielikursseista myös opintoviikkoja. Vain kolme vastaajaa ilmoitti olleensa kielikurssilla mutta jääneensä vaille opintoviikkoja. Vastauksista ei käy ilmi, miksi opintoviikkoja ei saatu. Ehkä kyseiset kurssit olivat valmentavia ja vapaaehtoisia, eikä niistä ollut jaossa opintoviikkoja. Tai sitten opiskelijat olivat käyneet kursseilla, mutta eivät suorittaneet loppukoetta. Opintoviikkoja kielikursseista vaihto-opiskelijat saivat keskimäärin 3 (mediaani). Lähes puolet (47%) vastaajista kertoi saaneensa kielikurssilta enintään kaksi opintoviikkoa ja loput (52%) kaksi opintoviikkoa tai enemmän.

5.2 Vaihtoaika parantaa kielitaitoa

Euroopan unionin koulutusohjelmien yhtenä tavoitteena on ollut tehdä Euroopan pieniä ja vähän puhuttuja kieliä tunnetuiksi. Taulukosta 16 voi nähdä, että vaihto-opiskelu maassa, jonka kieli ei ole laajalle levinnyt, on tehokas väline maan kieleen tutustuttamiseen. Taulukkoon on kerätty vastaajien arviot suomen/ruotsin kielen taidostaan ennen ja jälkeen vaihtoperiodin. Suurimmassa osassa on kyse suomen kielen taidosta. Mikäli vastaaja ilmoitti osaavansa molempia kieliä tarkasteluun otettiin vahvempi kieli.

suomen tai ruotsin kielen taito	ennen Suomeen tuloa	vaihtoperiodin jälkeen
ei kielitaitoa lainkaan	73	13
vähäinen	16	51
kohtalainen	7	19
hyvä	3	11
sujuva	1	6
yhteensä	100	100

Taulukko 16. Suomen tai ruotsin kielen taito ennen ja jälkeen vaihtoperiodin (%)

Ehdottomasti suurin osa vaihto-opiskelijoista tuli Suomeen osaamatta maan kieltä lainkaan. Vajaa viidennes oli tutustunut hieman tulevan kohdemaansa kieleen. Vaihdon jälkeen enää vain runsas kymmenesosa opiskelijoista kokee, ettei osaa suomea/ruotsia lainkaan. Jopa vajaa viidennes kokee suomen/ruotsin taitonsa olevan vähintäänkin hyvä vaihdon jälkeen. Kaiken kaikkiaan suurimmalla osalla (86%:lla) opiskelijoista suomen/ruotsin kielen taidossa oli tapahtunut parantumista vaihtoperiodin aikana.

5.3 Bussissa ei pärjää englannin kielellä

Vaihto-opiskelijat eivät välttyneet kieliongelmilta. Suurin osa koki Suomessa ollessaan jonkinlaisia kieli ongelmia joko vapaa-aikanaan, opinnoissaan tai molemmissa.

kieliongelmat	%
ei minkäänlaisia kieliongelmia	29
kieliongelmia vain vapaa-aikana	18
kieliongelmia vain opiskelussa	18
kieliongelmia sekä vapaa-aikana että opiskelussa	35
yhteensä	100

Taulukko 17. Kieliongelmien esiintyminen (%)

Vastajat saivat omin sanoin tarkentaa, millaisia kieliongelmiä olivat kohdanneet. Vastaukset kertovat ensiksikin sen, että vaikka kohtalaisen moni olikin törmännyt kieliesteisiin, eivät ongelmat olleet olleet kovin suuria. Kenelläkään kieliongelmat eivät olleet estäneet tai edes vakavasti häirinneet elämää tai opiskelua Suomessa. Kyse oli ennemminkin pienistä hidasteista ja haitoista: kurssikirjojen lukeminen vieraalla kielellä oli hitaampaa, kaupassa ei ymmärretty tuoteselosteita jne.

Vastaaajista 16 (22% kaikista vastaaajista, 42% niistä jotka olivat kokeneet opiskeluun liittyviä kieliongelmiä) mainitsi sellaisia opiskeluun liittyviä kieliongelmiä, joiden voi tulkita johtuvan suomalaisten korkeakoulujen puutteellisista järjestelyistä. Yleisimmät moitteet kohdistuivat englanninkielisten kurssien vähäiseen määrään (5 mainintaa), opettajien riittämättömään kielitaitoon (4 mainintaa) tai siihen, ettei oman erikoisalnan kirjallisuutta ollut englanniksi saatavilla (5mainintaa). Englanninkielisten kurssien vähyydestä kärsineet opiskelivat kaikki joko teknillisellä tai matemaattis-luonnontieteellisellä alalla, mikä saa epäilemään kyseessä olevan erityisesti näitä aloja vaivaava ongelma. Samalla on kuitenkin syytä muistaa, että viisi tapausta on kovin pieni määrä eikä näin pienestä joukosta voi tehdä vahvoja yleistyksiä. Muuten nämä korkeakoulujen puutteellisista järjestelyistä johtuvat kieliongelmat eivät näytä keskittyvän mihinkään tiettyyn korkeakouluun tai tietylle alalle, vaan ongelmista raportoineet vaihto-opiskelijat olivat opiskelleet eri puolilla Suomea ja edustivat hyvin erilaisia aloja.

Yleisempää oli kuitenkin tuoda esille sellaisia opiskeluun liittyviä kieliongelmiä, jotka johtuivat omasta riittämättömästä kielitaidosta: erityissanaston hallitseminen koettiin hankalaksi, suullinen esiintyminen vaikeaksi tai tehtävänantojen ja ohjeiden ymmärtäminen mutkikkaaksi. Tällaisia omasta kielitaidon puutteesta johtuvia opiskeluongelmia esitti 24 vastaajaa.

Vapaa-aikaan liittyvissä kieliongelmissa oli yleensä kyse arkielämän pienistä tilanteista selviytymisestä, joka hankaloitui oman vaillinaisen suomen kielen taidon takia tai suomalaisten vaillinaisen englannin kielen taidon takia. Busseissa, kaupassa, pankeissa yms. asioiminen koettiin hankalaksi, kun yhteistä kieltä ei löytynyt. Erityisesti näin kerrottiin olevan suurempien yliopistokaupunkien ulkopuolella. Jokunen murehti sitä, ettei ymmärtänyt ilmoitustauluja, sanomalehtiä tai muita tiedotteita.

Toisaalta vaikka osassa vastauksista tuotiin esille se, etteivät ihmiset kauppoissa tai julkisten palveluiden piirissä aina osanneet englantia, pitivät vaihto-opiskelijat suomalaisia myös varsin hyvin englantia taitavina ihmisinä. Aivan yhtä monessa vastauksessa todettiin myös, ettei vapaa-aikana esiintynyt mitään ongelmia, koska suomalaisilla on hyvä englannin kielen taito.

Etelä- ja Itä-Euroopan maista tulleilla oli hieman muita useammin kieliongelmiä. Kiinnostavaa on, että Etelä-Euroopan maista tulleet opiskelijat ilmoittavat kärsineensä kieliongelmiä erityisesti opinnoissaan, Itä-Euroopan maista tulleet puolestaan pääasiallisesti vapaa-aikanaan.

6 Eläminen Suomessa

6.1 Suomalainen opiskelijakulttuuri jää vieraaksi

Vaihto-opiskelijoiden oli helppo integroitua oppilaitoksensa ulkomaisten opiskelijoiden yhteisöön; lähes kaikki kokivat sen sujuneen hyvin. Tämä ei ole yllättävää; löytäväthän ulkomaiset opiskelijat toisistaan samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä.

	hyvin	keskin-kertaisesti	huonosti	yht.
integroitui muihin ulkomaalaisopiskelijoihin	89	10	1	100
integroitui paikalliseen kulttuuriin	42	38	21	100
integroitui oppilaitoksen suomalaisiin opiskelijoihin	40	29	30	100

Taulukko 18. Vaihto-opiskelijoiden integroituminen opiskeluympäristöönsä (%)

Yllättävää sen sijaan on se taulukon 18 kertoma seikka, että oman oppilaitoksen paikallisiin opiskelijoihin integroituminen koetaan jopa hieman vaikeammaksi kuin integroituminen suomalaiseen kulttuuriin ylipäänsä. Suomalainen opiskelijakulttuuri on kohtalaisen sisäänpäinlämpiävä, eivätkä ulkomaiset opiskelijat saa paljoakaan kosketusta suomalaiseen opiskelijaelämään. Näin koko suomalainen korkeakoulukulttuuri jää vaihto-opiskelijoille etäiseksi. Osittain tämä johtuu myös siitä, että ulkomaisille opiskelijoille on järjestetty paljon omaa toimintaa sekä siitä, että vaihto-opiskelijat opiskelevat enimmäkseen erityisillä englanninkielisillä kursseilla, joilla suomalaisopiskelijat eivät paljoakaan käy. Näin luontevia linkkejä suomalaisopiskelijoihin ei pääse syntymään. Suomalaisiin opiskelijoihin integroitumisen vaikeus on huomionarvoinen seikka, sillä usein juuri vähäistä kosketusta paikallisiin opiskelijoihin pidetään yhtenä vaihtoajan suurimmista epäonnistumisista.

Erasmus-opiskelijat kokivat integroituneensa muita vaihto-opiskelijoita selvästi huonommin suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Sen sijaan ulkomaisten opiskelijoiden yhteisöön ja suomalaiseen opiskelijayhteisöön integroituminen oli heille hieman muita helpompaa. Ero saattaa johtua Erasmus-opiskelijoiden nuoruudesta tässä aineistossa, sillä iältään vanhemmat vaihto-opiskelijat kokivat päässeensä muita paremmin sisälle suomalaiseen kulttuuriin mutta huonommin ulkomaisten opiskelijoiden yhteisöön.

Aineiston kuusi ammattikorkeakoulussa opiskellutta vaihto-opiskelijaa kokivat päässeensä sisälle niin paikalliseen kulttuuriin kuin suomalaiseen opiskelijayhteisöönkin paremmin kuin yliopisto-opiskelijat. Voi olla, että ammattikorkeakoulujen kulttuuri on avoimempaa kuin yliopistoissa. Ehkä ero johtuu myös siitä, että aineiston ammattikorkeakouluista monet sijaitsivat pienemmissä kaupungeissa. Integroituminen suomalaiseen opiskelijayhteisöön nimittäin näyttää onnistuvan parhaiten, jos opiskelee muualla kuin suurissa yliopistokaupungeissa. Helsingissä, Tampereella ja Turussa opiskelleet kokivat muita harvemmin päässeensä sisälle suomalaiseen opiskelijayhteisöön.

Vaihto-opiskelijat ovat aktiivisia harrastamaan ja suurin osa (75%) vastaajista osallistui vaihtoaikanaan myös opiskelijajärjestöjen tai kohdeoppilaitoksensa järjestä-

miin opintojen ulkopuolisiin aktiviteetteihin. Yleisimpinä toiminnan muotoina mainittiin erilaiset retket ja ekskursion, juhlat ja illanvietot sekä urheiluharrastukset.

Opiskelun ulkopuolisiin aktiviteetteihin osallistumisen ja opiskeluympäristöön integroitumisen välillä on selvä yhteys. Opiskelun ulkopuolisiin aktiviteetteihin osallistuneet kokivat huomattavasti muita useammin päässeensä hyvin sisälle sekä paikalliseen kulttuuriin että suomalaisten ja ulkomaisten opiskelijoiden opiskelijayhteisöön. On kuitenkin huomattava, ettei yhteys kerro vielä syysuhteen olemassaolosta. Osallistuminen vapaa-ajan toimintaan voi toki auttaa opiskeluympäristöön integroitumisessa, mutta yhtä hyvin voi olla, että sosiaalisesti aktiiviset henkilöt – jotka joka tapauksessa sopeutuisivat uuteen kulttuuriin nopeimmin – hakeutuvat myös muita useammin mukaan harrastustoimintaan.

6.2 Opiskelija-asuntoloihin ollaan tyytyväisiä

Suomeen tulevat vaihto-opiskelijat majoittuvat pääasiallisesti opiskelija-asuntoloihin. Vastaajista 89 prosenttia oli asunut opiskelija-asunnossa, vajaalla viidenneksellä (19%) oli kokemuksia yksityisasunnossa asumisesta ja 7 prosentilla alivuokralaisasunnoista. Edellä esitetyissä prosenttiluvuissa on otettava huomioon, että samalla vaihto-opiskelijalla voi olla kokemuksia useasta eri asumismuodosta. Opiskelija-asumisen suhteen Suomen tilanne poikkeaa joistakin muista Euroopan maista, sillä esimerkiksi Ranskassa, Saksassa ja Iso-Britanniassa alivuokralais- tai vuokra-asuminen ovat ulkomaisille opiskelijoille varsin yleisiä asumismuotoja (ks. Uljas 1995, 29; Honkanen & Huuska 1994, 42). Vaihto-opiskelijat pitivät opiskelija-asumisen tasoa Suomessa pääosin hyvänä.

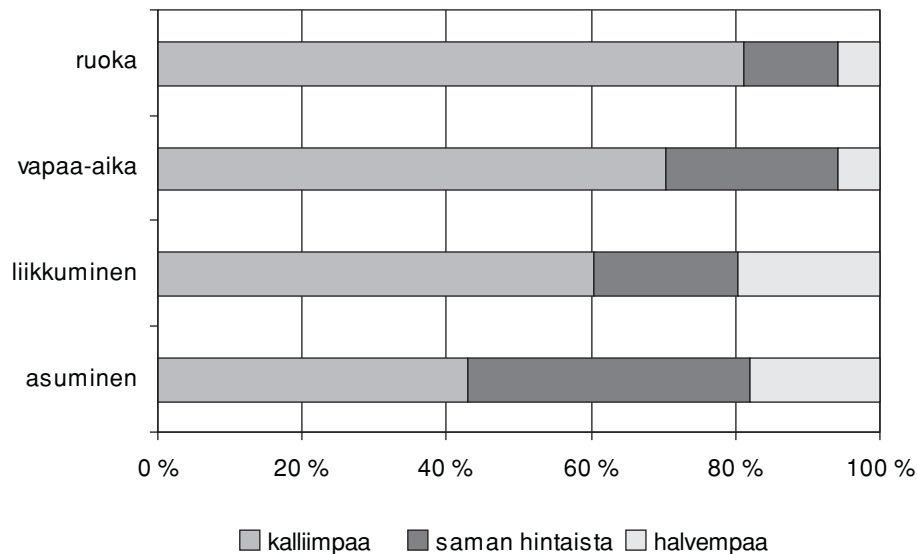
opiskelija-asuntojen taso	%
hyvä	83
kohtalainen	16
huono	2
yhteensä	100

Taulukko 19. Vastaajien arvio opiskelija-asuntojen tasosta (%)

6.3 Suomessa menee paljon rahaa ruokaan

Vaihto-opiskelu on kallista, ja tutkimukseen vastanneet vaihto-opiskelijat arvioivat elämisen Suomessa yleisesti ottaen kalliimmaksi kuin kotimaassaan. Tosin myös suomalaiset vaihto-opiskelijat arvioivat ulkomailla elämisen kalliimmaksi kuin Suomessa (ks. Garam 2000, 46–48). Kyse voikin osittain olla siitä, että vieraassa maassa eläminen koetaan helposti kalliiksi maasta riippumatta. Vieraalla valuutalla on vaikea arvioida tarkkoja hintoja, eikä halvimpien vaihtoehtojen perään osata

vieraassa ympäristössä hakeutua. Lähes kaikki vastaajat pitivät ruokaa Suomessa kotimaataan kalliimpana. Myös liikkumis- ja vapaa-ajan kustannukset arvioitiin useimmiten kotimaata suuremmiksi. Vapaa-aikaan käytetyn rahan määrä johtunee kuitenkin paitsi Suomen hintatasosta myös siitä, että vaihto-opiskeluaikana moni viettää varsin aktiivista sosiaalista elämää. Uusiin tuttaviiin ja kohdemaahan halutaan tutustua, ja erilaiset retket ja illanvietot tulevat pidemmän päälle kalliiksi.

Kuvio 3. Vaihto-opiskelijoiden arvio eri asioiden hintatasosta Suomessa verrattuna kotimaahan (%)

Elämisen kustannukset riippuvat tietysti myös siitä, missä päin Suomea asuu, sekä siitä, mistä maasta tulee. Ei olekaan yllätys, että nimenomaan Helsingissä opiskelevista suurin osa koki asumisen Suomessa olevan kotimaataan kalliimpaa. Sen sijaan Kuopion, Oulun, Joensuun ja Rovaniemen kaltaisissa pienemmissä yliopisto-kaupungeissa opiskelevista suurin osa piti asumista Suomessa saman hintaisena tai halvempaa kuin kotimaassaan. Yliopistokaupunkien ulkopuolilla asuvista ei kukaan kokenut asumisen olevan kalliimpaa kuin kotimaassaan. Lisäksi erityisesti Itä-Euroopasta tulleet vaihto-opiskelijat pitivät Suomessa asumista ja elämistä kalliina riippumatta siitä, missä kaupungissa opiskelivat.

7 Kokemukset Suomesta

7.1 Vaihtoaikaan Suomessa ollaan tyytyväisiä

Vaihto-opiskelijat olivat yleisesti ottaen erittäin tyytyväisiä vaihtoaikaansa Suomessa. Myös tämä selvitys vahvistaa siis osaltaan niitä aikaisemmin jo saatuja tuloksia, joiden mukaan vaihto-opiskelijat pitävät aikaa ulkomailla onnistuneena kokemuksena. Arvioidessaan tyytyväisyyttään asteikolla yhdestä viiteen antoivat vaihto-opiskelijat seuraavanlaisia vastauksia.

arvio vaihtojakson onnistumisesta	%
huono	–
kohtalaisen huono	–
kohtalainen	6
kohtalaisen hyvä	53
hyvä	42
yhteensä	100

Taulukko 20. Vastaajien yleinen tyytyväisyys vaihtojaksoon (%)

Kukaan ei ollut tyytymätön vaihtojaksoonsa. Neljä vastaajaa piti vaihtoperiodiaan ”vain” kohtalaisen onnistuneena. Näiden neljän vastaajan kohdalla ei löytynyt mitään erityistä syytä, joka näyttäisi aiheuttaneen varsinaista tyytymättömyyttä. Ehkä kyse onkin enemmänkin vain tavasta arvioida asioita hieman lievemällä skaalalla.

Hieman runsas puolet vastaajista piti vaihtoaikaansa myös sopivan pituisena. Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että kaikki vastaajat olivat Suomessa koko lukuvuoden. Keskimäärin Suomeen tulevien opiskelijoiden vaihtoperiodit ovat kuitenkin hieman lyhyempiä: yliopistoissa 6,5 kuukauden mittaisia, ammattikorkeakouluissa 4,3 kuukauden mittaisia (Aalto 2001).

vaihdon pituus	%
liian lyhyt	31
sopiva	54
liian pitkä	16
yhteensä	100

Taulukko 21. Tyytyväisyys vaihtoperiodin pituuteen (%)

Vastaajista 11 (16%) piti vaihtoaikaansa liian pitkänä. Kokemusta siitä, että yhden lukuvuoden mittainen oleskelu Suomessa on liian pitkä, voinee pitää indikaattorina hienoisesta tyytymättömyydestä – tai ainakin pitkästymisestä. Vaihtoajan liian pitkäksi kokeneet arvioivatkin vaihdon onnistuneen hieman huonommin, vaikka olivatkin suurimmaksi osaksi tyytyväisiä. Keiden mielestä lukuvuosi Suomessa sitten oli liian

pitkä? Erasmus-opiskelijat pitävät hieman muita useammin vaihtoaan liian pitkänä. Samoin Helsingissä opiskelleet kokivat vaihtoajan hieman muita useammin pitkäksi. Akateemisilla vaihtoon lähdön motiiveilla samoin kuin vaihdon kokemisella akateemisesti hyödylliseksi on kiinnostava yhteys vaihdon liian pitkänä pitämisen kanssa: vaihtoa akateemisen kehityksen kannalta antoisana pitäneet samoin kuin oppimallisia motiiveja vaihtoon lähdön syynä korostaneet kokivat muita useammin vaihtoaikansa liian pitkäksi. Varsinkin yliopistoissa lukuvuosi päättyy usein käytännössä jo huhtikuun lopulla. Ehkä kesään saakka Suomessa viipyvät vaihto-opiskelijat kokivat viimeisen kuukauden ainakin opintojensa eteenpäin viemisen kannalta hyödyttömäksi.

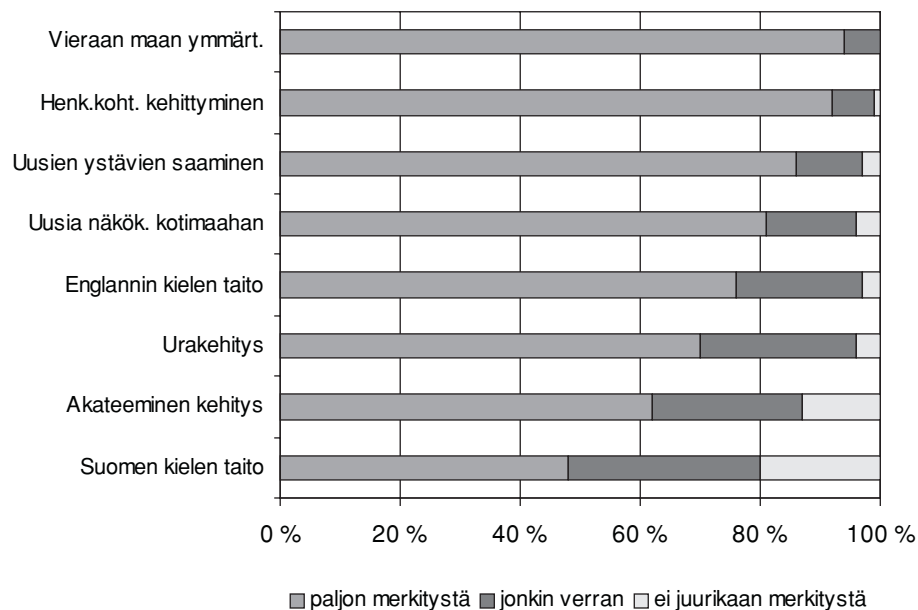
7.2 Suurin osa vaihto-opiskelijoista voisi harkita Suomessa työskentelyä

Yleistä tyytyväisyyttä Suomessa olemiseen kuvaa myös se, että vaihto-opiskelijat ovat – ainakin periaatteellisella tasolla – valmiita harkitsemaan työuraa Suomessa sekä pitämään jatkossakin yhteyttä Suomeen. Vastaajista 69 prosenttia koki olevansa vaihto-opiskelun ansiosta valmiimpia harkitsemaan tulevaisuudessa Suomessa työskentelyä. Keski-Euroopasta ja Euroopan ulkopuolelta kotoisin olevat opiskelijat olivat erityisen halukkaita harkitsemaan työuraa Suomessa. Saksankielisestä Euroopasta tulleista peräti 83 prosenttia, Euroopan ulkopuolelta tulleista 79 prosenttia suhtautui asiaan suopeasti. Sen sijaan Etelä-Euroopan maista tulleet opiskelijat eivät pitäneet ajatusta työurasta Suomessa kovin kiinnostavana. Lisäksi iältään jo hieman vanhemmat (yli 23-vuotiaat) vaihto-opiskelijat olivat innokkaita harkitsemaan Suomessa työskentelyä. Nuoremmille opiskelijoille ajatus tulevasta työurasta ei ylipäänsä ole vielä niin ajankohtainen, eikä siis myöskään ajatus Suomessa työskentelystä.

Käytännöllisesti katsoen kaikki (96%) vastaajat uskoivat pitävänsä yhteyttä Suomeen myös vaihtojakson päätyttyä. Ylivoimaisesti yleisin tapa, jolla vaihto-opiskelijat uskovat pitävänsä yllä kontakteja Suomeen, oli sähköpostien tai kirjeiden kirjoittaminen suomalaisille ystäville ja tuttaville (38 henkilöä). Myös ajatus opintojen jatkamisesta Suomessa oli käynyt kohtalaisen monen mielessä (11 henkilöä). Olipa pari jo sopinut opintojen jatkosta Suomessa. Kymmenen vastaajaa arveli palaavansa Suomeen lomailemaan. Viisi piti mahdollisena työnhakua Suomesta, pari arveli hakeutuvansa muuten työhön, joka jollakin tavalla liittyy Suomeen. Neljä suunnitteli seuraavansa tiedotusvälineistä Suomen tapahtumia ja niin ikään neljä kertoi yhteyden suomalaisen yliopiston tai yliopistohenkilökunnan kanssa jatkuvan esimerkiksi lopputyön ohjauksen merkeissä.

7.3 Opiskelulla ulkomailla on enemmän henkilökohtaista kuin akateemista merkitystä

Olenaisempaa kuin todeta jälleen kerran vaihto-opiskelijoiden olevan yleisesti ottaen tyytyväisiä aikaansa ulkomailla on kuitenkin tarkastella lähemmin sitä, minkälaista hyötyä Suomessa opiskelleet vaihto-opiskelijat kokevat täältä saaneensa. Kuvioon 4 on koottu opiskelijoiden arviot siitä, missä määrin he kokivat vaihtojalla olleen vaikutusta eri osa-alueiden kannalta.

Kuvio 4. Vaihdon vaikutukset (%)

Opiskelulla vieraassa maassa ja vieraassa ympäristössä on eniten vaikutusta opiskelijan henkilökohtaisen ja sosiaalisen kasvun kannalta. Parhaimmillaan opiskelu ulkomailla voi kiteyttää näkemyksiä omasta itsestä, omasta lähipiiristä ja omista tavoitteista sekä kasvattaa itseluottamusta. (Ks. esim. Immelman & Schneider 1998; Bremer 1998; Forsström & Lehtonen 1998.) Vaihdon henkilökohtainen ja kulttuurinen merkitys korostui myös tässä aineistossa. Eniten ulkomaiset vaihto-opiskelijat kokivat Suomessa opiskelulla olleen vaikutusta vieraan maan ymmärtämisen sekä henkilökohtaisen kehittymisen kannalta. Vähiten merkitystä vaihdolla arvioitiin olevan suomen kielen taidon kehittymisen ja akateemisen kehityksen kannalta. Tosin näidenkin kohdalla yli puolet piti aikaa Suomessa merkittävänä.

Akateeminen kehitys ja urakehitys korreloivat keskenään. Toisin sanoen opiskelijat, jotka kokivat kehittyneensä vaihdon aikana akateemisesti, kokivat myös saaneensa potkua urakehitykseensä. Sen sijaan uusien ystävien saamiseen ura- ja akateemisella kehityksellä on pienehkö negatiivinen yhteys: opiskelijat, jotka saivat Suomessa paljon uusia ystäviä, kokivat kehittyneensä akateemisesti ja uran kannalta vain vähän ja päinvastoin. Tämä on sikäli ymmärrettävää, että akateeminen kehitys vaihdon aikana edellyttäneen kohtalaisen ahkeraa opiskelua, jolloin tämä aika on pois ystävien tapaamisesta ja muista sosiaalisista tapahtumista. Myös henkilökohtainen kehittyminen ja uusien näkemysten saaminen kotimaahan kulkevat selvästi käsi kädessä. Lisäksi uusien näkemysten saamisella kotimaahan on positiivinen korrelaatio – tosin hieman pienempi – myös akateemisen ja urakehityksen kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilökohtainen kehitys, uusien näkemysten saaminen kotimaahan, akateeminen kehitys ja urakehitys eivät ole toisiaan poissulkevia vaikutuksia vaan muodostavat ennemminkin yhden kokemuksellisen kokonaisuuden. Kutsuttakoon tätä vaikkapa kansainvälisen vaihto-opiskelun kokemukseksi. Sen eri osatekijöitä on vaikea erottaa toisistaan muuten kuin analyttisessä tutkimuksessa. Kokemuksena ne nivoutuvat yhteen. Vaihtoajasta on saatu jotain sellaista, jolla koetaan olevan merkitystä niin henkilökohtaisesti, akateemisesti kuin tulevan urankin kannalta.

Eri vaihtojärjestelyjen kautta Suomeen tulleiden välillä oli eroja siinä, minkälaisia vaihdon vaikutuksia painotettiin. Erasmus-opiskelijat kokivat muita harvemmin parantaneensa suomen kielen taitoaan ja kehittyneensä akateemisesti. Sen sijaan Erasmus-opiskelijat kokivat muita useammin parantaneensa englannin kielen taitoaan. Muissa vaikutuksissa ei ollut suuria eroja eri vaihtojärjestelyiden kesken. Niin ikään iältään nuoremmat (19–22-vuotiaat) vaihto-opiskelijat arvioivat akateemisen kehityksensä vähäisemmäksi kuin iältään vanhemmat. Sen sijaan nuoret opiskelijat saivat Suomessa uusia ystäviä vanhoja opiskelijoita enemmän.

Mahdollisimman kaukaa eli Euroopan ulkopuolelta Suomeen tulleet kokivat kaikki vaihtoajalla olleen hyvin suuren merkityksen sekä henkilökohtaisen kehityksen, toisen maan ymmärtämisen että omaan maahansa uusien näkemysten saamisen kannalta. Toki muistakin maista tulleet kokivat vaihdolla olleen vastaavanlaista merkitystä, mutta eivät yhtä yksimielisesti kuin Euroopan ulkopuolelta tulleet. Varsinkin Pohjoismaista, Alankomaista ja Belgiasta tulleet kokivat henkilökohtaisen kasvun, vieraaseen maahan tutustumisen sekä uusien näkemysten kotimaahan saamisen muita vähäisemmäksi. Voi olla, että mitä kaukaisempaan ja oudompaan maahan vaihto-opiskelu sijoittuu, sitä suurempi henkilökohtainen investointi se on. Tällöin myös vaihdon henkilökohtaiset ja kulttuuriset hyödyt korostuvat. Sen sijaan Euroopan ulkopuolelta tulleet arvioivat akateemisen kehityksen muita useammin vähäiseksi. Itä-Euroopan maista Suomeen tulleet puolestaan arvioivat selvästi muita useammin kehittyneensä akateemisesti vaihdon aikana.

7.4 Odotukset liittyvät pääasiassa opintoihin

Vaihto-opiskelijat saivat vaihdon päättyessä kirjata omin sanoin, millaisia odotuksia heillä oli ollut vaihtoajalle sekä millaisia kokemuksia heille vaihdosta kertyi. Odotuksia ja kokemuksia kysyttiin avokysymyksellä, jossa vastaajat saivat vapaasti täydentää seuraavat kaksi lausetta: *When I began my studies in Finland I expected that...* sekä *Now that I am finishing my studies in Finland I think that...* Vaihto-opiskelijoiden odotukset on kerätty aihealueittain taulukkoon 22.

odotukset	kuinka moni vastaaja mainitsi
opintoihin liittyviä odotuksia	20
- määrällisiä tavoitteita (esim. runsaasti opintoja)	7
- sisällöllisiä tavoitteita (esim. tietyn erikoisalaan tutustuminen)	6
- vaikeuksia opinnoissa	4
- muita opintoihin liittyviä odotuksia	3
kielitaidon (suomen tai englannin) parantuminen	15
itselle vieraaseen kulttuuriin tutustuminen	12
sosiaalisiin suhteisiin liittyviä odotuksia	10
- suomalaisiin tutustuminen ja heidän kanssaan toimiminen	8
- ongelmia ihmisiin tutustumisessa	2
Suomeen ja suomalaisiin liittyvät odotukset	7
opiskelun ulkopuolisiin aktiviteetteihin liittyvät odotukset	6
- paljon harrastuksia ja vilkas sosiaalinen elämä	4
- rauhallista elämää	2
vaikeuksia (ei tarkennettu mitä vaikeuksia) vaihdon aikana	5
”kaikki menee hyvin” -odotukset	5
henkilökohtainen kasvu	3
jännittävä vuosi	3
urakehitykseen liittyviä odotuksia	2
muita odotuksia	4

Taulukko 22. Vaihto-opiskelijoiden odotukset vaihtojalleen

Vastauksia luettaessa on huomattava, että avovastauksissa kerrotaan mielessä pääasiallisina olevat odotukset. Lisäksi niissä muistellaan yhdeksän kuukauden takaisia hetkiä, kun Suomeen oli juuri saavuttu. Kaikkia eri odotuksia ei tällöin välttämättä kirjata vastauksiin. Esimerkiksi vain kolme vastaajaa kertoi odottaneensa vaihtoajalta henkilökohtaista kasvua ja kaksi vastaajaa urakehitystä, vaikka molemmat nousivat *Why Finland?* -tutkimuksessa merkittäviksi vaihtoon lähdön motiiveiksi (Hietaluoma 2001, 22). Ehkä ihmisenä kasvu on asia, jota on omin sanoin vaikea muotoilla.

Odotusten kirjo on laaja, mikä kertoo siitä, että vaihto-opiskelijat tulevat Suomeen mukanaan monenlaisia ja moniin eri asioihin liittyviä odotuksia. Yleisimmiksi nousevat kuitenkin opiskeluun, kielitaidon parantamiseen, suomalaiseen kulttuuriin tutustumiseen ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät odotukset (vrt. Hietaluoma 2001, 24–30). Opintoihin liittyvien odotusten runsas määrä on ymmärrettävää, vaikka yleensä vaihtoon lähdön motiiveissa korostuvat oppinollisten seikkojen sijasta henkilökohtainen

kasvu ja kulttuuriin tutustuminen. Onhan vaihto-opiskelun ensisijainen tarkoitus kuitenkin opiskella vieraassa maassa.

Opintoihin liittyvät odotukset koskivat yleensä vaihdon aikana suoritettavien opintojen määrää tai sisältöä. Useimmat odottivat suorittavansa runsaasti opintoja vaihtoperiodin aikana. Yksi vastaaja tosin uskoi juuri päinvastoin opiskelun jäävän Suomessa vähäiseksi. Opiskelun sisältöä koskeissa odotuksissa oli yleensä kyse siitä, että opiskelija halusi tutustua tiettyyn (erikoistumis)alaan Suomessa ollessaan. Viisitoista opiskelijaa kertoi odottaneensa kielitaitonsa parantuvan vaihdon aikana. Yleensä kielitaidolla tarkoitettiin tässä englannin taitoa, mutta pari opiskelijaa kertoi odottaneensa myös suomen kielen taitonsa kohentumista. Uuteen kulttuuriin tutustumista oli odottanut 12 vastaajaa, sosiaalisiin suhteisiin liittyviä odotuksia oli maininnut 10 vastaajaa. Sosiaalisiin suhteisiin liittyvissä odotuksissa oli yleensä kyse siitä, että odotettiin tutustumista suomalaisiin. Kaksi puolestaan kertoi odottavansa ongelmia ihmisiin tutustumisessa.

Suomeen ja suomalaisiin liittyvät odotukset olivat hajanainen joukko erilaisia uskomuksia siitä, millaista Suomessa on. Kolme vastaajaa uskoi Suomessa olevan kylmää, lumista ja pimeää. Kahdella oli odotuksia suomalaisten alkoholin käytöstä. Tosin odotukset olivat keskenään täysin vastakkaiset: toinen arveli suomalaisten juovan kuin viimeistä päivää, toinen taas epäili, ettei alkoholin korkean hinnan takia kukaan Suomessa juo. Loput Suomeen ja suomalaisiin liittyvistä odotuksista olivat yksittäisiä uskomuksia: yksi vastaaja odotti suomalaisten olevan ujoja, yksi Suomen olevan hintatasoltaan kallis, yksi ruuan Suomessa olevan pahaa, yksi Suomen olevan täynnä koivuja ja yksi Suomesta löytyvän upeita kaupunkeja.

Lisäksi viisi vastaajaa kertoi odottaneensa vaikeuksia vaihtovuoden aikana erittelemättä sen tarkemmin, minkälaisia vaikeuksia uskoivat Suomessa kohtaavansa. Niin ikään viisi vastaajaa kertoi odottaneensa asioiden sujuvan yleisesti ottaen hyvin.

7.5 Suomesta saatiin se mitä haettiin

[When I began my studies in Finland I expected that] I will learn English and discover a new culture.

[Now that I am finishing my studies in Finland I think that] I have done what I expected. (22 / mies, 21, Ranska)

Sitä, toteutuivatko vaihtoaikaan ladatut odotukset, tarkastellaan seuraavassa kahdella eri tavalla. Toisaalta on tarkasteltu opiskelijoiden omin sanoin kirjoittamia avovastauksia, joissa he täydensivät lauseet *When I began my studies in Finland I expected that...* sekä *Now that I am finishing my studies in Finland I think that....* Kaikki avovastaukset eivät välttämättä paljasta odotusten täyttymistä. Kysymys oli muotoiltu siten, että vastaajat saivat itse päättää, millä kokemuksilla jatkavat jälkimmäistä lausetta. Suuri osa oli peilannut kokemuksiaan edellisessä kohdassa kertomiinsa odotuksiin, mutta eivät kaikki. Toisaalta taas *Why Finland?* -selvityksen kyselylomakkeista on poimittu opiskelijoiden vaihtoperiodin alkuvaiheessa antamat lähdön motiivit, jotka on yhdistetty yhdeksän kuukautta myöhemmin kerrottuihin käsityksiin siitä, minkälaisia vaikutuksia vaihdolla on ollut (esitetty kuviossa 4).

Taulukkoon 23 on kerätty avovastauksista, kuinka monen odotukset olivat toteutuneet ja kuinka monen eivät sekä se, kuinka monen kohdalla odotusten toteutuminen tai toteutumatta jääminen johti (epä)mieluisaan lopputulokseen. Odotusten

toteutumatta jääminen ei automaattisesti merkitse epämieluisaa lopputulosta, mikäli odotukset olivat pelkoja ja epäilyjä tulevista vaikeuksista. Taulukon viimeiseltä riviltä näkyy, että neljäntoista opiskelijan vastauksista ei voi päätellä, olivatko odotukset toteutuneet vai eivät. Suurimmalla osalla lopputulos oli mieluisa: joko odotukset olivat toteutuneet tai ikävät epäilyt osoittautuneet vääriksi.

odotusten toteutuminen ja lopputulos	lukumäärä
odotukset toteutuivat, positiivinen lopputulos	24
odotukset/epäilyt toteutuivat, negatiivinen lopputulos	2
odotukset/epäilyt eivät toteutuneet, positiivinen lopputulos	14
odotukset eivät toteutuneet, negatiivinen lopputulos	8
osa odotuksista toteutui, osa ei	3
vastauksista ei voi sanoa, toteutuivatko odotukset	14

Taulukko 23. Odotusten toteutuminen

Vaihtoon lähdön motiivien ja vaihdon vaikutusten tarkastelu osoittaa, että opiskelijat saivat yleensä ajastaan Suomessa sen, mitä tulivat hakemaan. Vaihtoon lähdön motiivit ja kokemukset vaihtoajan hyödyistä kulkevat vahvasti käsi kädessä. Ne, jotka korostivat akateemista kehitystä ja kohdemaan oppilaitoksen tasoa lähdön motiiveina, kokivat muita useammin myös kehittyneensä akateemisesti vaihdon aikana. Urakehitystä lähdön motiivina painottaneet arvioivat muita useammin saaneensa uralleen potkua Suomesta. Ne vaihto-opiskelijat, joille kielen oppiminen oli tärkeä motiivi, olivat puolestaan parantaneet kielitaitoaan muita useammin. Henkilökohtainen kasvu ja vieraaseen maahan tutustuminen sen sijaan olivat sekä motiiveina että kokemuksina niin yleisiä, ettei niistä löytynyt vastaavaa yhteyttä. Kaiken kaikkiaan lähdön motiiveilla näyttää olevan ohjaavaa voimaa sen suhteen, mitä opiskelija vaihtoaikanaan tekee ja mitä hän siitä saa.

7.6 Vaihtoaikana tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin mutta ei suomalaisiin ihmisiin

Vaikka yleiskuva odotusten täyttymisestä on ehdottomasti positiivinen, on syytä tarkastella tarkemmin, millaisissa tilanteissa odotukset eivät ole täyttyneet. Erityisesti suomalaisiin tutustumiseen liittyvät odotukset näyttävät jääneen toteutumatta. Kuusi niistä kahdeksasta vaihto-opiskelijasta, jotka kertoivat avovastauksissaan odottaneensa tutustuvansa suomalaisiin (opiskelijoihin), joutui vaihtoperiodin lopulla toteamaan, ettei tavoite ollut toteutunut. Vaihto-opiskelijat liikkuvat usein muiden ulkomaalaisten kanssa, jolloin integroituminen paikalliseen väestöön jää vähäiseksi (vrt. Lehtimäki 1997, 35; Veikkola 1994, 17). Yliopistojen massaluentoihin ja kirjatentteihin painottuva opiskelusysteemi ei ole omiaan kannustamaan kontaktien syntymistä. Toisaalta, kuten edellä jo mainittiin, saattaa osallistuminen nimenomaan ulkomaisille opiskelijoille rakennetuille englanninkielisille kursseille hankaloittaa luontevien opiskelukontaktien syntymistä paikallisten ja vaihto-opiskelijoiden välille.

[When I began my studies in Finland I expected that] I will be able to make friends easily with Finnish classmates but I was wrong. The studying system here is so personal and individualistic. (10 / nainen, 28, Malesia)

[When I began my studies in Finland I expected that] it would be easier to integrate with Finnish young people and that way to learn Finnish.

[Now that I am finishing my studies in Finland I think that] I should have been more forward in getting contact with the "Finnish people". (46 / nainen, 23, Suomi/Ahvenanmaa, opiskelee Ruotsissa)

Vaikka suomalaisiin ihmisiin tutustuminen on hankalaa, näyttää sen sijaan suomalaiseseen kulttuuriin tutustuminen onnistuneen kohtalaisen hyvin. Uuteen maahan ja kulttuuriin tutustuminen oli paitsi yksi yleisimmistä lähdön motiiveista myös useimmin vaihdosta saatu hyöty. Yhtä lukuun ottamatta kaikki ne, jotka olivat avovastausten mukaan odottaneet tutustuvansa Suomessa uuteen kulttuuriin, kokivat näin myös käyneen. Sekin yksi vaihto-opiskelija, jonka mielestä hänen odotuksensa eivät olleet täyttyneet, tutustui kyllä suomalaisen kulttuuriin mutta ei aivan siinä määrin kuin etukäteen odotti.

[When I began my studies in Finland I expected that] the impact of another culture was easier to understand but Finland is completely different from other countries.

[Now that I am finishing my studies in Finland I think that] I learnt to understand them a bit more. (72 / mies, 28, Italia)

Myös odotukset henkilökohtaisesta kasvusta ja englannin taidon parantumisesta toteutuivat yleisesti. Akateemisiin tavoitteisiin pettymisiä löytyi hieman enemmän. Seitsemän opiskelijaa ilmoitti vaihtoperiodinsa alussa akateemisen kehityksen tärkeäksi lähdön motiiviksi mutta koki Suomessa opiskelulla olleen vain vähän – jos lainkaan – vaikutusta akateemiseen kehitykseensä. Vaikka seitsemän opintoihinsa pettynyttä on varsin pieni joukko, tarkastellaan seuraavassa hieman tarkemmin, löytyykö motiivien ja kokemusten ristiriidan taustalta joitakin tunnistettavissa olevia tekijöitä. Voihan akateemisten motiivien ja kokemusten ristiriitaa pitää merkinä pettymyksestä: Suomessa opiskelusta ei saatu sitä, minkä takia tänne alun perin lähdettiin. Tarkka pettymyksen syiden esiin kaivaminen vaatisi kuitenkin syvällisempää ja tapauskohtaista – esimerkiksi haastatteluihin pohjautuvaa – tutkimusotetta.

Akateemisesti pettymykset olivat hyvin eri puolilla Suomea ja eri koulutusaloilla. Heistä kuusi oli Erasmus-opiskelijoita ja yksi muun järjestelyn kautta tullut. Erasmus-opiskelijat olivat kaikki kotoisin Etelä-Euroopasta, yksi Espanjasta ja viisi Ranskasta. Seitsemännen kotimaa oli Yhdysvallat. Etelä-Euroopasta kotoisin olleiden runsas edustus akateemisesti pettymyksen joukossa saattaa kertoa eteläeurooppalaisten opiskelijoiden kielivaikeuksista englanninkielisissä opinnoissa tai sikäläisen korkeakoulujärjestelmän erilaisuudesta omaamme verrattuna, jolloin näistä maista tulevat ovat alttiimpia myös kompastelemaan opiskellessaan Suomessa.

Avovastaukset valottavat hieman, minkälaisiin opiskelukokemuksiin akateeminen pettyminen liittyy. Opiskelukokemukset olivat kaikki hyvin erilaisia. Matematiikkaa ja/tai tietojenkäsittelyä opiskellut espanjalaismies oli yksinkertaisesti odottanut työskentelevänsä vaihtoaikana enemmän. Hän ei tarkentanut vastauksessaan, mistä opintojen vähäisyys johtui. Tekniikkaa opiskellut ranskalaismies piti opintojaan Suomessa tylsänä kirjojen lukemisena. Toisella tekniikkaa opiskelleella ranskalaismiehellä oli puolestaan ollut vaikeuksia löytää oppilaitoksestaan tarpeeksi englanninkielisiä kursseja. Historiaa opiskellut ranskalaismies koki suomalaisen korkeakoulutuksen suosivan näennäistä pintamuistamista todellisen oppimisen sijaan. Loput

kolme eivät kirjanneet mitään selittäviä tekijöitä sille, miksi he arvioivat vaihdon akateemiset vaikutukset vähäisiksi.

Huomattavaa on kuitenkin, ettei akateeminen pettymys vaikuta kokonaisarvioon vaihtojaksosta: akateemisesti pettyneet arvioivat vaihtoperiodinsa kokonaisuudessa aivan yhtä erinomaiseksi kuin muutkin.

7.7 Suomi on hyvin organisoitu, luonnonläheinen maa

Suomeen ja suomalaisiin liittyvät odotukset jäivät melkein kaikilla toteutumatta, mutta kaikissa näissä tapauksissa kyse oli vaihto-opiskelijoiden ennakkoluulojen karisemisesta ja lopputulosta voi pitää myönteisenä. Suomen talvi ei ollutkaan niin kylmä kuin etukäteen kuvitteli, mahtavien kaupunkien sijasta Suomesta löytyikin mahtavaa luontoa, kaikki suomalaiset eivät juo valtavia määriä alkoholia eivätkä kaikki suomalaiset ole auttamattoman ujoja.

[When I began my studies in Finland I expected that] Finland was covered of snow and dark and cold always, and very expensive and bad food.

[Now that I am finishing my studies in Finland I think that] wonderful country, people very nice but not very open with foreigners, very nice culture!!(13 / mies, 22, Italia)

Millaisen Suomi-kuvan kanssa ulkomaiset vaihto-opiskelijat lähtevät lukuvuoden mittaiselta opintojaksoltaan takaisin kotimaahansa? Kysymys on olennainen, sillä Suomesta kotimaahansa palanneet vaihto-opiskelijat toimivat merkittävinä Suomen ja suomalaisen koulutuksen markkinoijina kertoessaan ystävilleen vaihtoajan kokemuksestaan. Vastajaat saivat kertoa käsityksiään Suomesta täydentämällä omin sanoin lauseen *For me Finland is...* Vastaukset on kerätty liitteeseen 3. Lista on pitkä, ja siitä välittyy vastausten monenkirjavuus. Suomi ei näyttäyty kaikille vaihto-opiskelijoille samanlaisena, vaan kokemukset Suomesta ja suomalaisista ovat hyvinkin erilaisia. Ei ole olemassa yhtä Suomi-kuvaa, jonka kaikki opiskelijat kotimaahansa veisivät. Muutamat luonnehdinnat esiintyivät kuitenkin useammassa vastauksessa ja ne on syytä nostaa tässä esille. Ensiksikin Suomea pidettiin hyvin toimivana maana, jossa asiat sujuvat ongelmitta ja eläminen on kohtalaisen helppoa. Toiseksi luonnonläheisyys samoin kuin erilaiset luontoaiheet esiintyivät vastauksissa selvästi useammin kuin Suomi-kuvan viime aikojen lippulaiva, korkea teknologia. Luonnonläheisyyteen voinee liittää niinkään muutamassa vastauksessa esiintyneet luonnehdinnat Suomesta puhtaana, rauhallisena ja turvallisena maana. Kaiken kaikkiaan Suomi näyttäytyy siis ulkomaisille opiskelijoille ennemminkin puhtaana rauhan ja luonnon tyyssijana kuin huippumodernina teknologian mallimaana. Kolmanneksi Suomea pidettiin myös hyvien opiskelumahdollisuuksien maana. Suomalaisiin ihmisiin liittyvistä käsityksistä selvästi yleisin oli se, että suomalaisia pidettiin ystävällisinä ja auttavaisina ihmisinä. Toisaalta suomalaisia pidettiin myös hieman ujoina ja etäisinä.

Pääsääntöisesti luonnehdinnat Suomesta olivat positiivisia, mutta muutama kielteinenkin käsitys joukosta löytyi. Suomea pidettiin myös maana, johon on vaikea integroitua ja joka on tylsä ja hidas. Säätä pidettiin kylmänä, pimeänä ja talvea liian pitkänä. Suomalaisia kaupungeja kuvattiin kuolleiksi ja Suomea nuoreksi maaksi, josta on välillä hyvä päästä todellisen sivistyksen pariin. Suomalaiset ihmiset näyttäytyivät myös epäpersoonallisina, kylminä, välinpitämättöminä ja outoina. Kaiken kaikkiaan

nämä negatiiviset luonnehdinnat jäivät kuitenkin yksittäisiksi maininnoiksi ja muodostivat selvästi marginaalisen osan palautteesta.

7.8 Vaihtoajasta kannattaa ottaa kaikki irti

Try it! – no more words needed. (25 / mies, 23, Unkari)

Lopuksi vaihto-opiskelijat saivat antaa neuvoja Suomeen vaihto-opiskeluun tuleville opiskelijatovereilleen. Suurin osa opiskelijoista välitti tuleville vaihto-opiskelijoille yllä olevan unkarilaismiehen tapaan ennemminkin kannustuksia ja rohkaisuja tulla Suomeen kuin suoranaisia neuvoja. Lisäksi monessa neuvossa tulevia vaihto-opiskelijoita kehoitettiin tarttumaan tilaisuuteen, olemaan epäröimättä sekä olemaan mahdollisimman avoimia kokemaan ja kokeilemaan asioita, tapaamaan ihmisiä ja tutustumaan maahan. Neuvot paljastavat, mitä vaihto-opiskelijat itse pitävät onnistuneen vaihdon kannalta olennaisena. Kaiken kaikkiaan vastauksista välittyy kuva, jonka mukaan vaihto-opiskelu Suomessa on kokemisen arvoinen ja innostava kokemus, jonka onnistumisen kannalta keskeisin tekijä on se, että tarttuu rohkeasti uuden tilanteen tarjoamiin mahdollisuuksiin tutustua ihmisiin ja asioihin.

Trust yourself and take everything what student's life is offering :-) ... (4 / nainen, 22, Liettua)

Take advantage of every opportunity to do activities, make new friends, travel. (14 / mies, 25, USA)

To bring warm clothes and experience all about finnish culture :-) sauna, lakes, cross-country, vappu, cottages... (56 / nainen, 23, Espanja)

Rohkean uusiin tilanteisiin tarttumisen lisäksi myös muutama muu neuvo toistui useassa vastauksessa. Tulevia vaihto-opiskelijoita kehoitettiin opettelemaan edes hieman suomen kieltä ennen vaihdon alkua. Aikaa kehoitettiin varaamaan myös muihin aktiviteetteihin kuin opiskeluun, esimerkiksi matkusteluun ja ihmisten – erityisesti suomalaisten – tapaamiseen. Lisäksi vaihto-opiskelijoita neuvottiin ottamaan hyvissä ajoin mahdollisimman tarkkaan selvää tulevasta kurssista, varautumaan muutoksiin opetuksen suhteen sekä ottamaan hyvissä ajoin yhteyttä laitokseen, jossa tulee opiskelemaan. Vastauksissa neuvottiin myös säästämään etukäteen tarpeeksi rahaa, jotta saisi toteutettua haluamansa asiat, sekä ottamaan lämmintä vaatetta mukaan. Onnistuneen vaihtoperiodin resepti näyttää siis olevan seuraava: Ole rohkea ja tartu tilaisuuteen kokea uusia asioita. Tee muutakin kuin opintoja ja varaa näihin aktiviteetteihin myös tarpeeksi rahaa. Pyri tapaamaan suomalaisia. Pidä yhteyttä tulevaan oppilaitokseesi ja ota mahdollisimman hyvissä ajoin selvää opinnoistasi. Opettele paikallinen kieli.

Don't plan to study too much and keep time for yourself. Don't stay too much with international students and try to meet people (Finns). (9 / mies, 21, Ranska)

To learn either Finnish or Swedish so well to be able to take part in ordinary life, at university as well as everywhere else. (3 / nainen, 23, Saksa)

Get yourself very well informed about studies + country in advance. Subscribe to the ESN letter and take part in their activities. Keep trying to get in touch with Finnish students. Don't ask too much from yourself but make a clear schedule / set aims for your study. (40 / nainen, 21, Itävalta)

Learn at least some Finnish in advance (language).

Contact the faculty / department in which you want to take course / want to work.

Don't make up national groups, mix it as much as possible. (6 / mies, 26, Saksa)

Näiden useammassa vastauksessa esiintyneiden ohjeiden lisäksi vastauksista löytyi pitkä lista yksittäisiä, mitä erilaisempia neuvoja. Tulevia vaihto-opiskelijoita kehoitettiin mm. urheilemaan vaihtoaikanaan, tuomaan mukanaan hyvää ruokaa kotimaastaan, kokeilemaan avantouintia, matkustamaan Baltian maihin, hankkimaan polkupyörä, lukemaan suomalaisten kirjailijoiden teoksia sekä varautumaan runsaaseen määrään paperitöitä.

Esiintyipä muutamassa vastauksessa varoituksiakin. Ne kaikki kohdistuivat kahteen asiaan: joko Suomeen tulevia varoitettiin pitkästä ja pimeästä talvesta tai sitten heitä kehoitettiin varautumaan ujiin ja sulkeutuneisiin suomalaisiin, joihin kontaktin saamiseksi täytyy itse olla aktiivinen aloitteentekijä.

Take care you don't have winter depressions already in your home country – the winter in FIN is horrible! (20 / nainen, 27, Saksa)

*Be open, take contact with the Finns, cause they will not take contact with you!
Participate in activities as much as you can to get a social network. Try to learn Finnish. (46 /nainen, 23, Suomi/Ahvenanmaa, opiskelee Ruotsissa)*

8 Lopuksi

Ulkomaisilla vaihto-opiskelijoilla on Suomeen tullessaan positiivinen käsitys suomalaisesta korkeakoulutuksesta. Oppilaitosten tiloja pidetään korkeatasoisina, kurssivalikoimaa laajana, opiskeluilmapiiriä avoimena ja palveluja hyvinä. (Hietaluoma 2001.) Opiskelijat ovat pitkälti samaa mieltä myös vaihtoaikansa loppuessa. Opiskelua tukevia palveluja pidetään tasokkaina ja Suomi nähdään maana, jossa on hyvät edellytykset kouluttautua ja kehittää itseään. Korkeakoulujen tietokoneet ym. tekniset laitteet sekä kirjastopalvelut saavat vaihto-opiskelijoilta erityisen hyvän arvostuksen. Opinto-ohjaukseen, kontakteihin opettajien kanssa sekä ulkomaisille opiskelijoille suunnattuihin palveluihin ollaan niin ikään tyytyväisiä. Huomion arvoista on myös, että lähes kaikki vaihto-opiskelijat käyttävät ulkomaisille opiskelijoille suunnattuja palveluita. Suurin osa vaihto-opiskelijoista asuu opiskelija-asuntoloissa ja myös niiden tasoa pidetään hyvänä.

Raamit ovat siis kunnossa, entä itse opetus? Opetuksesta, sen laadusta ja englanninkielisten kurssien tarjonnasta vaihto-opiskelijat löytävät jo hieman enemmän moitittavaa, vaikka yleisarvio niistäkin on kohtalaisen hyvä. Vain noin puolet vaihto-opiskelijoista arvioi opetuksessa käytetyt opetusmenetelmät hyviksi ja kokee Suomessa saadun opetuksen kyenneen tuottamaan uusia ideoita. Niin ikään puolet arvioi englanninkielisten kurssien saatavuuden hyväksi. Varsinkin tekniikan alalla, joka on yksi kysytyimmistä koulutusaloista ulkomaisten opiskelijoiden keskuudessa, englanninkielisten kurssien saatavuutta pidettiin ongelmallisena. Lisäksi viidesosa vaihto-opiskelijoista kertoi kohdanneensa opinnoissaan kieliongelmiä, jotka johtuvat oppilaitosten puutteellisista järjestelyistä. Jo mainitun englanninkielisten kurssien saatavuuden lisäksi opiskelijat raportoivat opettajien huonosta kielitaidosta tai englanninkielisten kirjojen puutteesta omalla opiskelualalla. Tämän kaltaisiin ongelmiin on kiinnitettävä huomiota, sillä yleistyessään ne voivat ratkaisevasti rapauttaa suomalaisten korkeakoulujen mainetta kansainvälisinä opinahjoina. Mahdollisuus opiskella englannin kielellä on yksi tärkeimmistä tekijöistä, jolla ulkomaisia vaihto- ja tutkinto-opiskelijoita voi houkutella Suomeen.

Vaihto-opiskelijat pitävät opiskelua Suomessa itsenäisenä ja vapaana. Opiskelijoilla koetaan olevan paljon vapautta järjestää opintonsa haluamallaan tavalla. Osa on vapaudesta ja sen tuomista mahdollisuuksista innoissaan, osa taas kokee sen kielteisenä ja toivoisi enemmän ohjausta. Itsenäinen opiskelu tarkoittaa käytännössä usein kirjojen lukemista ja tenttimistä. Kirjatenttien ja kirjatiedon suurta painoarvoa ihmetelläänkin. Tenteissäkin tuntuu olevan paljon tärkeämpää osata kirjatiedot kuin luennoituidut asiat. Toisaalta opiskelu suomalaisissa korkeakouluissa nähdään yleisilmapiiriltään rentona. Erityisesti vaihto-opiskelijat ovat kiinnittäneet huomiota opettajien ja opiskelijoiden välisiin suhteisiin. Ne koetaan epämuodollisiksi ja opettajat helposti lähestyttäviksi.

Kaiken kaikkiaan opiskelijat ovat tyytyväisiä vaihtoaikaansa. Suurin osa uskoo pitävänsä yhteyttä Suomeen myös vaihtoajan jälkeen joko kirjoittamalla sähköpostia tuttaville, palaamalla Suomeen lomailemaan tai seuraamalla tiedotusvälineistä maan tapahtumia. Myönteinen vaihtokokemus näkyy myös opiskelijoiden halukkuutena harkita työuraa Suomessa. Vaihto-opiskelijat ovatkin potentiaalinen rekrytoinnin kohde, mikäli ulkomailta halutaan lisää opiskelijoita vaikkapa suomalaisiin maisteriohjelmiin. Heille Suomi ja suomen kieli ovat jo tuttuja ja asennoituminen pidempiaikaiseen Suomessa oleskeluun valmiiksi positiivinen. Kiinnostavaa kyllä erityisesti Keski-Euroopasta ja Euroopan ulkopuolelta kotoisin olevat opiskelijat kokivat vaihtoajan lisänneen valmiutta harkita työuraa Suomessa, kun taas eteläeurooppalaisia opiskelijoita asia ei niinkään kiinnostanut.

Ulkomaiset opiskelijat palaavat kotimaahansa mukanaan myönteinen kuva Suomesta. Suomi koetaan hyvin organisoituneena maana, jossa asioiden hoitaminen

ja toimiminen on helppoa. Toisaalta Suomi profiloituu luonnonläheisenä, rauhallisena ja turvallisena maana – ei niinkään modernina korkean teknologian mallimaana. Suomalaisia pidetään ystävällisinä ja avuliaina ihmisinä mutta samalla myös vaikeasti lähestyttävänä.

Opiskelijavaihdon laatua tarkasteltaessa olennainen kysymys on, mitä vaikutuksia vaihdolla on. Tämän selvityksen tulokset valottavat, mitä hyötyä opiskelijat itse arvioivat vaihtoajalla Suomessa olleen. Eniten opiskelijat painottavat henkilökohtaista kehittymistä, vieraaseen maahan tutustumista, kielitaidon parantumista ja uusien näkemysten saamista. Vaihto-opiskelun henkilökohtainen ja kulttuurinen merkitys korostuu yli suoranaisten akateemisen tai urakehitykseen liittyvän hyödyn. Opiskelijat kokevat ajalla Suomessa olleen positiivista vaikutusta myös opintojen ja tulevan uran kannalta, mutta tässä suhteessa arviot ovat selvästi lievemmät. Vaihto-opiskelun kotimaan opintoihin tuoma lisäarvo on siis ennen kaikkea luonteeltaan henkilökohtaista ja kulttuurista, ei niinkään suoranaisesti akateemisiin oppisisältöihin tai urakehitykseen liittyvää.

Ulkomaan opintojen merkitys henkilökohtaisesti kasvattavana prosessina on ymmärrettävää, sillä ulkomailla opiskelija joutuu toimimaan tilanteessa, jossa ihmiset, kieli ja toimintatavat ovat vieraita. Tällaisessa tilanteessa opiskelijan on pakko kehittää uusia toimintatapoja. Parhaimmillaan tällainen kokemus muuttaa opiskelijaa ja hänen näkemyksiään.

Toisaalta henkilökohtaista kasvua ja akateemista kehitystä ei tule nähdä toisilleen vastakkaisina asioina. Opiskelijoiden arvioissa vaihtoajan vaikutuksista henkilökohtainen kehitys, uusien näkemysten saaminen kotimaahan, akateeminen kehitys ja urakehitys kulkevat kaikki käsi kädessä. Aika Suomessa on kokonaisvaltainen kokemus, jossa eri vaikutukset eivät ole toisiaan poissulkevia. Henkilökohtaista kasvua, kielitaitoa, vieraan kulttuurin tuntemusta ja uusia näkökulmia omaan kulttuuriin ei myöskään tule pitää vähäpätöisinä vaihdon vaikutuksina. Edellyttäähän esimerkiksi kansainvälistyvä ja monikulttuuristuva työympäristö työntekijöiltä juuri tämänkaltaisia taitoja. Luonteeltaan henkilökohtaiset ja kulttuuriset vaikutukset kääntyvätkin vaivattomasti resurssiksi myös korkeakouluopinnoissa ja työelämässä.

Yksi tapa tarkastella vaihto-opiskelun onnistumista on tarkastella, kuinka opiskelijan sille asettamat odotukset ovat toteutuneet. Tässäkin suhteessa tilanne näyttää yleisesti ottaen hyvältä: pääsääntöisesti Suomessa opiskelleiden vaihto-opiskelijoiden odotukset toteutuivat. Erityisen hyvin toteutuivat suomalaiseen kulttuuriin tutustumiseen ja henkilökohtaiseen kasvuun liittyvät odotukset. Sen sijaan suomalaisiin ihmisiin tutustuminen osoittautui hankalaksi, mikä tuotti pettymyksiä monelle ulkomaalaisopiskelijalle. Ongelma on yleinen muuallakin kuin Suomessa. Koska vaihto-opiskelijat usein liikkuvat omissa ryhmissään, osallistuvat ulkomaalaisopiskelijoille järjestettyyn toimintaan ja usein vielä opiskelevat varta vasten ulkomaisia opiskelijoita varten räätälöidyillä kursseilla, ei kontakteja suomalaisiin pääse syntymään. Opiskelija-asunnossa asuminenkaan ei kykene integroimaan vaihto-opiskelijoita suomalaiseen opiskelijayhteisöön. Joko ulkomaalaiset sijoitetaan asunnoissa toisten ulkomaalaisten keskuuteen tai opiskelija-asuntoloissa ei tutustu toisiin opiskelijoihin. Aina voi myös ihmetellä sitä, kuinka syvällistä vaihto-opiskelijoiden suomalaiseen kulttuuriin tutustuminen on ollut, mikäli suomalaisiin ihmisiin ei ole tutustuttu.

Suomessa suorittamiinsa opintoihin vaihto-opiskelijat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä, vaikka joukosta löytyy aina myös muutama vaihtoajan akateemiseen antiin pettynyt. Opintoihin liittyvän pettymyksen taustalla olevia tekijöitä on vaikea paikantaa: pettynyttä löytyy eri aloilta ja eri puolelta Suomea. Kyse voi hyvinkin olla yksittäisistä henkilöistä ja yksittäisistä epäonnistuneista sattumista. Tarkempi pettymyksen johtaneiden

syiden selvittäminen vaatisi yksityiskohtaisempaa, tapauskohtaista tutkimusotetta. Tässä ovat korkeakoulujen kansainvälisten asioiden henkilökunta, opiskelijatutorit, laitoksen henkilökunta ym. avainasemassa, sillä heillä on henkilökohtainen kontakti vaihto-opiskelijoihin. Survey-tutkimuksella tavoitetaan vain yleisiä linjoja. Yksi yhteinen nimittäjä opintoihinsa pettyneiden taustalta kuitenkin löytyy: yhtä lukuun ottamatta he ovat kaikki kotoisin Etelä-Euroopasta. Vaikka muutaman tapauksen perusteella ei voikaan vetää kovin vahvoja yleistyksiä, saattaa eteläeurooppalainen opiskelujärjestelmä olla niin erilainen, että se herkästi tuottaa törmäyksiä ja väärinymmärryksiä. Ehkä eteläeurooppalaiset painivat myös muita enemmän kieliongelmiensa kanssa. Opintoihin liittyvien odotusten toteutumatta jääminen ei kuitenkaan näy opiskelijoiden tyytyväisyydessä koko vaihtojaksoa kohtaan. Opintoihinsa pettyneet ovat yhtä tyytyväisiä Suomessa viettämäänsä aikaan kuin muutkin, eli arviot vaihtojakson onnistumisesta perustuvat ensisijaisesti jollekin muulle kriteerille kuin sille, mitä luentoaleissa, seminaarihuoneissa tai kirjatenteissa tapahtuu.

Etukäteen saadun, opintoja koskevan tiedon paikkansapitävyys, ulkomailla suoritettavien opintojen suunnittelu ja suoritusten korvaaminen kotimaassa ovat vaihto-opiskelun keskeisiä ongelmia sekä suomalaisille (ks. Garam 2000) että Suomeen tuleville vaihto-opiskelijoilta. Suomalaisissa korkeakouluissa suoritettavia opintoja koskevan tiedon paikkansapitämättömyydessä on kyse rakenteellisista eriaikaisuuksista, joita voi olla vaikea kokonaan poistaa, vaikka päätöksiä seuraavan lukuvuoden opetusohjelmasta aikaistettaisiin. Sopimukset Suomeen tulosta ja Suomessa suoritettavista opinnoista tehdään syyslukukaudella alkavien opintojen osalta jo hyvissä ajoin keväällä, jolloin muutoksia opetukseen voi tulla runsaastikin ennen syksyä. Mahdollisimman tarkkaan etukäteistietoon tulee kuitenkin pyrkiä, sillä vain sen avulla vaihto-opiskelija pystyy suunnittelemaan opintonsa, ja opintojen suunnittelulla on yhteys opintojen tehokkaaseen suorittamiseen. Tilanne asettaa vaatimuksia suomalaisten korkeakoulujen lisäksi myös vaihto-opiskelijoilta. Heidän on aktiivisesti vaadittava ja tarkistettava tietoja sekä oltava valmiita myös sopeutumaan muutoksiin.

Summary

My Finland. Survey of experiences of international students in Finnish higher education institutions

Background of the survey

The aim of the survey *My Finland* was to examine experiences of international exchange students in Finnish higher education institutions. Apart from questions dealing with studying and living in Finland, students were asked how they felt they had benefited from their exchange, whether their expectations were met and what was the image of Finland they held when leaving back home. This survey follows the survey *Why Finland?*, published in spring 2001, where international students' motives for going on an exchange were examined: what made them make the decision to go on an exchange in the first place, why they chose to come to Finland and what kind of expectations they had for their exchange period. *Why Finland?* survey was targeted at exchange students who came to Finland in autumn 2000.

Realisation of the survey and the respondents

My Finland survey was carried out by sending a questionnaire to those exchange students who had answered to the *Why Finland?* questionnaire and who could still be reached in Finland at the end of the spring term 2001: a total of 149 students, 72 of which returned the questionnaire. The respondents represent quite well the type of students that come to Finland with regard to age, sex, country of origin and exchange programmes. The majority of respondents were between 21 and 24 years, the youngest being 19 and the oldest 29. There was an equal amount of men and women. Most respondents came from France and Germany; quite many also came from Spain, Austria, Lithuania, the USA and Estonia. About two out of three had come to Finland through the Erasmus programme. University students were overrepresented, however: only six of the respondents studied in a polytechnic.

Exchange students favour lectures

Attending lectures was by far the most common method of study among exchange students. Only three had not attended a lecture and most had attended lectures quite or very often. The next most common methods of study were independent studies, attending seminars, group work and taking exams. The forms of study favoured by the students correspond well to the study practices of universities where most of the respondents studied. Lectures, seminars, independent work and exams have traditionally been the main study methods in Finnish universities.

The possibility to study in English was one of the most important motives for coming to study in Finland, and, with the exception of one student, all the students studied in English. Two out of three of the students (68%) studied only in English,

but as many as 25% carried out a part of their studies in either of the official languages in Finland – Finnish or Swedish. Quite many students then learned the official languages of Finland, too, in addition to Finnish culture.

Studying in Finland is relaxed and involves reading books independently

The international students feel that studying in Finland consists mainly of independent work, reading books and book exams. Studying was also generally regarded as relatively free. Many respondents were surprised at the weak position of lectures as a source of information compared to books. Lectures are not compulsory, students are often absent and lectures don't seem to be appreciated. Even in exams, it seems to be more important to know the reference books than things learned in the lectures. On the other hand, exchange students thought that the relationship between students and teachers was relaxed and informal. Teachers were easy to approach. And they could usually be reached any time, at least through e-mail. Respondents thought that they had had more contact with teachers in Finland than in their home institution. This might be part of the reason why respondents thought that studying generally was relaxed and less strict.

Students were more happy with study resources than teaching itself

Exchange students were very happy with study resources, particularly with computers and other equipment and library services. Guidance and contacts with teachers were also rated good. More room for improvement was found in teaching itself, its quality and the availability of courses in English, although the overall rating of these was quite good, too.

	percentage of those who rated the issue 'good'
computers and other equipment	89
libraries	83
course material/books	78
study guidance/contact with teachers	78
expertise of teachers	68
foreign language skills of teachers	65
availability of courses	58
ability to provide new ideas/insights	55
teaching methods	47

Table 1. Level of satisfaction with teaching and study resources (%)

Exchange period in Finland produces credits but does not guarantee they will be recognised in the home university

On average, exchange students achieved a lot during their study period in Finland. They completed on average 33 study weeks² during the academic year, that is 3,7 study weeks per month. The smallest number was 11 study weeks (1,2/month) and the biggest 63 (7/month).

Half of all exchange students (51%) felt that they had gained as many credits during the year as they had expected. 18% said that they had achieved even more than they had anticipated. The great majority, then, were happy with what they had achieved credit-wise. It is worth noting, however, that 10 respondents (14%) had not planned the scope of their studies in Finland beforehand. Some students still come to Finland without a very accurate plan for their exchange year. Advance planning is a part of effective studying and those who had not made advance plans were clearly the majority among those who had received very few credits (less than 25) during the year.

Half of the exchange students knew that the courses they complete in Finland will be fully recognised in their home university. A quarter of respondents were not sure if they will be recognised or not. Not knowing whether studies will be recognised was above all a problem for students coming through other exchange arrangements than the Erasmus programme, although there was room for improvement among Erasmus students, too, as can be seen in table two.

	Erasmus students	other exchange students
studies recognised fully as a part of the degree	55	46
studies are not recognised at all	28	14
does not know if studies will be recognised	17	41
total	100	100

Table 2. Recognition of studies according to the exchange arrangement (%)

Advance information of studies is not accurate

Respondents regarded the information received about Finland as a country as quite accurate, but the same cannot be said about the advance information about studies. Only 10% of respondents thought that the advance information received had been very accurate and 36% that it had been quite accurate. The source of information used was significant in this respect. The Finnish host institution had been a particularly reliable source of information. Those students who had sought information directly from a Finnish higher education institution felt that the information they had received

had been accurate clearly more often than others. The home university and CIMO with its different information services were regarded as reliable sources of information with regard to information about the country in general. It is surprising that it was Erasmus students in particular who often felt that the information they had received had not been very accurate.

Finnish student culture remains distant to exchange students

It is easy for the exchange students to integrate into the community of other international students; almost all respondents (89%) felt that it had went well, whereas integration into the local student community of the host institution was regarded as even more difficult than integration into the Finnish culture and society in general. 42% of respondents thought that they had integrated well into the local culture and society and 40% felt that they had integrated well into the Finnish student community. The Erasmus students felt that they had integrated into the Finnish culture and society clearly less than other exchange students. By contrast, integration into the international student community as well as into Finnish student life had been somewhat easier for them than for the others.

Generally students were happy with their exchange period

Almost all exchange students (95%) thought that their exchange period in general had been very or quite successful. Nobody was totally dissatisfied. The majority (54%) also thought that the length of the exchange period – an academic year – was appropriate. The fact that students were ready to consider working in Finland in the future and willing to keep in touch with Finland – at least in principal – is another indication that the students were content with their study period in Finland. 69% of respondents thought that thanks to their exchange period in Finland they were more ready to consider working there. Especially students from Central Europe and from outside Europe were willing to consider a career in Finland. By contrast, students from Southern Europe did not regard the idea of working in Finland very interesting.

The students felt that the exchange period had had the most impact on their understanding of a different country and their personal development. It had had the least impact on development of their Finnish language skills and academic development. However, more than half of the respondents thought that the exchange period in Finland had been significant with respect to these areas, too. An international exchange period seems to have more personal than academic significance for students. On the other hand, personal and academic development do not exclude each other. On the contrary, personal development, acquiring a new perspective into one's own country, academic and career development form a close-knit entity of experiences that can be difficult to break into parts except for analytically for research purposes.

You get what you look after

Studying the students' motives for going on an exchange (*Why Finland?*) and the impact of the exchange period side by side, reveals that students usually got what they came for during their stay in Finland. The motives for the exchange and its benefits go hand in hand. Those who emphasised academic development and the quality of the host institution as a motive also felt more often than others that they had developed academically during the exchange. Those who stressed career development as their motive felt that the exchange period had been a boost for their careers more than others and so on.

Expectations on learning about the Finnish culture and personal growth were fulfilled particularly well. In contrast, many students were disappointed in their expectation on getting to know Finnish people. Exchange students often socialise with other foreigners which results in weak integration into the local community. The system of studying that is based on mass lectures and exams does not encourage contacts either. Taking part in the English-language courses designed especially for international students also makes it more difficult to form natural contacts between local and exchange students.

Finland is regarded as a well-organised country where the nature is always near

What was the students' picture of Finland after their study year there? First of all, they thought that Finland was a well-organised country where things work and living is relatively easy. Many respondents also mentioned that Finland was clean and peaceful and the nature was always near. They also thought that Finland offered good study opportunities. Finns were regarded as friendly and helpful, but somewhat difficult to approach.

Aalto, Pirjo (2001): Kansainvälinen henkilövaihto yliopistoissa ja vakinaistetuissa ammattikorkeakouluissa 2000. Helsinki: CIMO Publications 4/2001.

Bremer, Liduine (1998): The Value of International Study Experience on the Labour Market: the Case of Hungary. A study on the impact of Tempus on Hungarian students and their transition to work. *Journal of Studies in International Education*, Vol. 2, No 1, 39-57.

Forström, Petri & Lehtonen, Timo (1998): Opettajiksi opiskelevien opiskelulliset sekä henkilökohtaiset tavoitteet ja kokemukset Erasmus-opiskelijavaihdossa. Kasvatustieteen pro gradu -opinnäytetyö. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Garam, Irma (2000): Kansainvälisyyttä käytännössä. Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 18/2000.

Hietaluoma, Hanna (2001): Why Finland. Selvitys ulkomaisten vaihto-opiskelijoiden hakeutumisesta suomalaisiin korkeakouluihin. Helsinki: CIMO Publications 3/2001.

Honkanen, Petri & Huuska, Sari (1994): Turun yliopiston tutkinto-opiskelijoiden opiskelu ulkomailla vuosina 1988–93. Hallintoviraston julkaisusarja 1/1994. Turku: Turun yliopisto.

Hudzik, John K. & Schechter, Michael G. (1998): Service and International Undergraduates on Our Campuses: Motives, Policies and Programming. *International Education Forum*, Volume 18, No 1 & 2, 27-34.

Immelman, Aubrey & Schneider, Peter (1998): Assessing Student Learning in Study-Aboard Programs. A Conceptual Framework and Methodology for Assessing Student Learning in Study-Aboard Programs. *Journal of Studies in International Education*, Vol. 2, No 2, 59-79.

Lehtimäki, Milla (1997): Ulkolaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia Turun yliopistossa keväällä 1997. Hallintoviraston julkaisusarja 3/1997. Turku: Turun yliopisto.

Uljas, Katarina (1995): ”Menin, näin ja koin” – Turun yliopiston tutkinto-opiskelijoiden opiskelu ulkomailla lukuvuosina 1993-95. Hallintoviraston julkaisusarja 2/1995. Turku: Turun yliopisto.

Veikkola, Jaana (1994): Maassa maan tavalla - selvitys Turun yliopiston vaihto-opiskelijoiden vapaa-ajasta ja arjen ongelmista ulkomailla. Hallintoviraston julkaisusarja 4/1994. Turku: Turun yliopisto.

I ACADEMIC EXPERIENCE

1. Please describe the teaching methods used during your studies in your host institution
(1 = not at all, 5 = very often/mainly):

A. Lectures	1	2	3	4	5
B. Seminars	1	2	3	4	5
C. Laboratory	1	2	3	4	5
D. Group studies	1	2	3	4	5
E. Independent study	1	2	3	4	5
F. Book examinations	1	2	3	4	5
G. Project assignments	1	2	3	4	5
H. Research (e.g. Master's thesis)	1	2	3	4	5
I. Virtual learning environment	1	2	3	4	5
J. Other, please specify _____	1	2	3	4	5

2. In what language(s) were the courses you attended given?

- A. Finnish
- B. Swedish
- C. English
- D. Other, please specify _____

3. How would you rate the overall quality of instruction in your field of study at the host institution?
(1 = poor, 5 = excellent)

A. Availability of courses	1	2	3	4	5
B. Expertise of teachers	1	2	3	4	5
C. Foreign language skills of teachers	1	2	3	4	5
D. Ability to provide new ideas/insights	1	2	3	4	5
E. Teaching methods	1	2	3	4	5

4. How would you rate the level and availability of study resources at your host institution?
(1 = poor, 5 = excellent)

A. Course material/books	1	2	3	4	5
B. Libraries	1	2	3	4	5
C. Lab rooms	1	2	3	4	5
D. Computers and other equipment	1	2	3	4	5
E. Study guidance/contact with teachers	1	2	3	4	5

5. What were the main differences in teaching practices/methods between your home institution and your host institution?

6. How many Finnish credits have you gained from your studies in Finland? _____

7. Is the amount of credits gained in Finland

- A. More than you planned in advance
- B. As planned in advance
- C. Less than you planned in advance
- D. I don't know, I didn't plan beforehand

8. Will the courses you studied in Finland be fully recognised at your home institution?

- A. Yes
- B. No
- C. I don't know

II LANGUAGE

9. How extensive was/were the Finnish/Swedish language course(s) that you took at your host institution?
Please circle the appropriate language:

Finnish / Swedish

- A. Number of Finnish credits gained: _____
- B. I did not attend to any Finnish/Swedish course

10. How would you estimate your language skills in Finnish/Swedish? (1 = none, 5 = fluent)

A. Before your study period in Finland	1	2	3	4	5
B. After your study period in Finland	1	2	3	4	5

11. What other language courses did you take? _____

12. What kind of language-related difficulties did you experience during your stay in Finland?

A. In your studies; please describe _____

B. During free time; please describe _____

III SERVICES FOR INTERNATIONAL STUDENTS

13. How would you rate the reception and support given to you by your host institution?
(1 = poor, 5 = excellent, 9 = no experience)

A. Welcoming session/orientation programme	1	2	3	4	5	9
B. Information materials	1	2	3	4	5	9
C. Student tutors	1	2	3	4	5	9
D. Events organised for international students	1	2	3	4	5	9

14. Did you take part in extracurricular activities provided by the host institution/student union?

15. How would you describe your level of social integration with: (1 = poor, 5 = excellent)

A. Local culture/society in general?	1	2	3	4	5
B. Local students at the host institution?	1	2	3	4	5
C. Other foreign students at the host institution?	1	2	3	4	5

16. What is your opinion of the quality of your accommodation in Finland?

Please, choose the appropriate alternative(s) and rate the quality (1 = poor, 5 = excellent):

A. Student dormitory	1	2	3	4	5
B. Private accommodation	1	2	3	4	5
C. With a family	1	2	3	4	5
D. Other, please specify _____	1	2	3	4	5

17. How would you compare the cost of living in Finland and in your home country?

(1 = higher, 2 = the same, 3 = lower than in your home country)

A. Accommodation, including utilities	1	2	3
B. Transportation and travel	1	2	3
C. Food	1	2	3
D. Leisure time activities	1	2	3

IV OVERALL EXPERIENCE

18. How would you estimate the effect of your study period in Finland on the following areas of personal development? (1 = negative impact, 5 = positive impact)

A. Learning Finnish/Swedish	1	2	3	4	5
B. Learning English	1	2	3	4	5
C. Enhancing understanding of another country	1	2	3	4	5
D. Gaining a new perspective towards home country	1	2	3	4	5
E. Academic development	1	2	3	4	5
F. Career development	1	2	3	4	5
G. Self-development	1	2	3	4	5
H. Making new friends	1	2	3	4	5

19. How would you estimate the length of your stay in Finland? (1 = too short, 5 = too long)

1 2 3 4 5

20. Please complete the following sentences:

When I began my studies in Finland I expected that _____

Now that I am finishing my studies in Finland I think that _____

Liite 2.

Kyselyyn vastaajien kotimaa

Ranska	17
Saksa	14
Italia	5
Espanja	4
Itävalta	4
Liettua	4
USA	4
Viro	4
Belgia	3
Venäjä	3
Alankomaat	1
Kamerun	1
Kiina	1
Korean tasavalta	1
Malesia	1
Puola	1
Suomi (opiskelunmaa Ruotsi)	1
Tanska	1
Unkari	1
Venezuela	1

Liite 3.

Vaihto-opiskelijoiden käsitykset Suomesta. Numero suluissa luonnehdinnan perässä kertoo, kuinka monen vastaajan paperissa käsitys esiintyi.

Suomeen maana liittyvät käsitykset

- hyvin organisoitu / maa jossa asiat sujuvat järkevästi ja mukavasti (8)
- luonnonläheinen, paljon luontoa (8)
- mukava maa (7)
- hyvien opiskelumahdollisuuksien maa / hyvä maa opiskeluun (7)
- kaunis maa (5)
- rauhallinen maa (4)
- puhdas (4)
- hiljainen maa (3)
- turvallinen (3)
- mahtava (3)
- upeiden lomailumahdollisuuksien maa (3)
- stressitön, rentouttava (3)
- upea talvi (2)
- kulttuuriltaan erilainen (2)
- kulttuuriltaan kiinnostava (2)
- korkean teknologian maa (2)
- kiinnostava sekoitus länttä ja itää (2)
- kylmä (säältäään) (2)
- yksinkertainen, vaatimaton, arvonsa kätkevä (2)
- maa jossa on hyvä elää (2)
- kiinnostava (1)
- monimutkainen (1)
- lämmin ilmapiiri (1)
- maa johon vaikea integroitua (1)
- vastakohtien maa: luonto vs. teknologia (1)
- maa jossa kunnioitetaan luontoa (1)
- maa jossa kunnioitetaan sääntöjä (1)
- hidas (1)
- ikävä sää (missä aurinko) (1)
- liian pitkä talvi (1)
- tasainen (stable) (1)
- kuolleiden kaupunkien maa (1)
- maa joka täynnä kulttuuriaktiviteetteja (1)
- monikielisyudessaan haastava (1)
- maa jonka positiivisten piirteitten oppimisessa tulee olla kärsivällinen (1)
- kuten koti mutta silti eksoottinen (1)
- maa jossa erilaista ruokaa (1)
- korkean koulutustason maa (1)
- korkean elintason maa (1)
- nuori ja pieni maa, josta on välillä hyvä lähteä todellisen sivistyksen pariin (1)
- hieman tylsä (1)
- yhdistelmä avoimuutta ja kapeakatseisuutta (1)
- maa jossa voi kehittää itseään vapaasti melkein miten vain (1)
- vaikuttava (1)

- maa joka on enemmän kuin metsät, järvet ja Nokia (1)
- kallis (1)
- upea paikka elää (1)
- hyvä paikka 5-9 kuukaudeksi (1)
- kansainvälinen (1)

Suomalaisiin ihmisiin liittyvät käsitykset:

- ihmiset ystävällisiä, auttavaisia (9)
- ihmiset ujoja, eivät tule lähelle (4)
- ihmiset rehellisiä (2)
- ihmiset juovat paljon (2)
- ihmiset epäpersoonallisia, standardia (2)
- ihmiset eivät niin vetäytyviä kuin väitetään (1)
- ihmiset kilttejä (1)
- ihmiset kylmiä (1)
- ihmiset välinpitämättömiä (1)
- ihmiset hyvinvoivia (1)
- ihmiset ahkeria (1)
- ihmiset isänmaallisia (1)
- ihmiset outoja (1)
- ihmisten kanssa ei ole helppo tulla toimeen (1)
- ihmiset erilaisia (kuin minä) (1)

Oma suhde / suhtautuminen Suomeen

- maa jossa voisi viipyä pidempäänkin (3)
- ystäväni koti (2)
- mahdollinen tuleva työpaikka (2)
- paikka jota ei unohda (2)
- maa jonne saattaa palata (2)
- mahtava kokemus (2)
- paikka jossa viettää seuraavan vuoden (1)
- maa jota arvostan (1)
- tuleva kotimaani (1)
- paikka jonne en aio asettua (1)
- maa jonka tuntee nyt hieman paremmin (1)
- maa jossa tunsin heti olevani kotonani (1)

Asiat, joihin Suomi assosioituu

- sauna (3)
- metsä (1)
- lumi (1)
- korvapuusti (1)
- Strindbergin kahvila (1)
- Itämeri (1)

CIMO

*Kansainvälisen
henkilövaihdon keskus*

CIMO

Hakaniemenkatu 2

(PL) 343

00531 Helsinki

Puh. (09) 7747 7033

Faksi (09) 7747 7064

Sähköposti:

cimoinfo@cimo.fi

www.cimo.fi

p
u
b
l
i
c
a
t
i
o
n
s

